

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. І. І. МЕЧНИКОВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з навчальної роботи

проф. СТРЕЛЬЦОВ Є.Л.

“ ____ ” _____ 200 _ р.

ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра філософії природничих факультетів

РОБОЧА ПРОГРАМА

курсу “Історія філософії”

для спеціальності 6.020101 – “Культурологія” напряму підготовки
0201 – “Культура”. Освітньо-кваліфікаційний рівень - бакалавр

ОНУ - філософський факультет

Структура курсу		Форма навчання							
		денна				заочна			
Курс та семестр вивчення		1-2	II	III	IV	1-2	II	III	IV
Характеристика навчального курсу		обов'язковий				обов'язковий			
Кількість кредитів, відповідних ECTS		9	3	3	3	9	3	3	3
Загальна кількість годин на вивчення дисципліни		324	108	108	108	324	108	108	108
З них:	Лекційні	108	34	36	38	34	16	18	-
	Практичні (семінарські)	74	34	22	18	8	4	4	-
	Лабораторні	-	-	-	-	-	-	-	-
	Самостійна робота студента	142	40	50	52	282	88	86	108
Форми міжсесійного контролю (планові контрольні роботи)		4	2	1	1	1		1	
Тижневих годин			4	3,6	3,6				
Кількість модулів			3						
Форма підсумкового контролю		залік	залік			залік			
		іспит	іспит			іспит			

Авторська розробка

“ ___ ” _____ 200__ р. викладач _____ Шевцов С. П.
(підпис)

Затверджено на засіданні кафедри філософії природничих факультетів
" ___ " _____ 200__ р. завідувач _____ О.В. Чайковський
(підпис)

1. МЕТА І ЗАДАЧІ ДИСЦИПЛІНИ, ЇЇ МІСЦЕ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.

1.1. Місце дисципліни в навчальному процесі.

Курс “Історія філософії” складається з трьох частин, перша з котрих займає другий навчальний семестр, а друга та третя частини – третій та четвертий. Перша частина цього курсу присвячена вивченню античної та середньовічної філософії й має деякі особливості, так саме, вона є фундаментом для вивчення античної культури та європейської культури взагалі. Друга частина присвячена філософії Нового часу, а також німецької класичної філософії. Третя частина приділяється вивченню сучасної філософії. В цілому цей курс починає вивчення історії всесвітньої філософії і виступає як фундаментальна дисципліна для всіх курсів, що вивчають історію та теорію європейської думки, наприклад, естетики, етики, релігієзнавства, історії вітчизняної філософії та інших. Досить багато дисциплін за спеціальністю та спеціальних курсів спираються на цей курс. Курс “Історія філософії” спирається на знання таких дисциплін, як “Основи філософії”, “Всесвітня історія”, “Історія всесвітньої літератури” та інших, що пов’язані з вивченням проблем підходів до загальних питань життя та методології пізнання.

1.2. Мета викладання дисципліни.

Мета викладання дисципліни «Історія філософії» -

знайомство з головними напрямками західної філософії з античності до ХХ сторіччя, освоєння головних проблем та методів їх вирішення, що виникли на протязі століть, а також вироблення навиків самостійного дослідження, характеризування та оцінювання різноманітних рухів та тенденцій, які мали місце у історії світової думки

Задачі вивчення дисципліни:

Слід відокремити методологічні (стратегічні) задачі та задачі зміста (тактичні).

Задачі методологічні. Глибоке освоєння матеріалу лекцій та спеціальної літератури, яка буде предметом розглядання та аналізу на семінарських заняттях. Ця задача передбачає досить велику самостійну роботу студента, у ході якої він отримує головні навички творчої роботи та вміння аналізувати, використовувати та подавати вивчаємий матеріал.

В плані зміста курсу можна виділити декілька головних задач:

- оволодіння теоретичними знаннями щодо фундаментальних засад у галузі гуманітаристики;
- оволодіння загальними теоретичними принципами сучасного світогляду, як осмислювання класичної культурної спадщини;
- уясненням головних форм та методів класичної наукової парадигми.

Студент повинен знати:

- основні етапи розвитку західної філософії
- основні напрямки і проблеми західної класичної філософії
- загальні проблеми філософії кожного вивчаемого періода
- основні підходи до розв'язання означених проблем
- зміст основної вивчаємої (обов'язкової) літератури
- загальний культурний контекст у якому мав місце розвиток світової філософії кожного вивчаемого часу

Студент повинен вміти:

самостійно аналізувати тексти, які є обов'язковими для данного курсу
охарактеризувати вивчені в рамках курсу напрямки філософської думки
(наприклад, платонізм, кантіанство та інш.)

подати основні риси вивчаємих філософських напрямків та рухів у вигляді системи (у зв'язку елементів)

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ І СТРУКТУРА КУРСУ

2.1. СТРУКТУРА КУРСУ

№	Назва теми	Всього годин	
		Лекції	Семінари
Перша частина			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Філософія «досократиків»			
1.	Вступ до філософії. Філософія, її історія та місце у системі наук	2	2
2.	Рання грецька філософія: народження філософії, мілетська школа,	2	2
3.	Рання грецька філософія: піфагорейці, Геракліт Ефеський, Емпедокл	2	2
4.	Рання грецька філософія: елейська школа, атомісти, Анаксагор	2	2
5.	Софісти та Сократ	2	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Висока класика			
6.	Філософія Платона	4	6
7.	Філософія Аристотеля	4	4
8.	Філософія еллінізму: сократичні школи	2	2

9.	Філософія еллінізму: стоїцизм, епікурейство, скептицизм	2	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Пізнь античність та середньовіччя			
10.	Філософія еллінізму: неоплатонізм	2	2
11.	Загальний огляд філософії античної доби та перехід до філософії середньовіччя	2	2
12.	Хронологія філософії середньовіччя. Перший етап: філософія гностицизму, маніхейства та християнських апологетів	2	2
13.	Філософія середньовіччя. Другий етап: доба патристики	2	2
14.	Філософія середньовіччя. Третій етап: Філософія схоластики	2	
15.	Пізня схоластика та перехід до філософії Відродження	2	
Друга частина			
16.	Вступ. Філософія Відродження та Нового часу	2	
17.	Філософія Ренесансу	2	2
18.	Формування нового типу філософії. Ф. Бекон та Т. Гоббс	2	
19.	Рене Декарт та картезіанство	2	2
20.	Барух Спіноза	2	2
21.	Д. Локк та Дж. Берклі	2	2
22.	Г. Лейбніц та Х. Вольф		2
23.	Д. Юм та школа «загального глузду». Англійський матеріалізм	2	
24.	Філософія класицизму	2	2
25.	Французська філософія XVIII ст.	4	
26.	Німецька класична філософія. І. Кант.	2	
27.	Етичне та естетичне учення І. Канта	2	2
28.	Філософія Г. Фіхте	2	
29.	Ф. В. Й. Шеллінг	2	4
30.	Філософія романтизму	2	
31.	Філософія Г. В. Ф. Гегеля	2	4
32.	Загальні підсумки філософії Нового часу	2	
Третя частина			
33.	Поняття про сучасну добу в філософії	2	
34.	Філософія Артура Шопенгауера	2	2
35.	С. К'єркегор – передтеча екзистенціального напрямку у філософії	2	2
36.	Гегельянство та марксизм як переосмислення класичної філософії	2	2
37.	Філософія позитивізму та «другого позитивізму»	2	
38.	Неокантианство	2	

39.	«Філософія життя»	2	4
40.	Феноменологічний проект Е. Гуссерля	4	2
41.	Американський прагматизм. Неогегельянство	2	2
42.	Філософія неопозитивізму: логічний позитивізм, аналітична філософія, філософія мови та інші напрямки	4	2
43.	Екзистенціальна філософія у Німеччині: К. Ясперс та М. Гейдеггер	2	2
44.	Екзистенціальна філософія у Франції: А. Камю, Ж. П. Сартр та ін.	2	
45.	Сартр та ін.	2	
46.	Неотомізм як напрямок у філософії	2	
47.	Франкфуртська школа	2	
48.	Структуралізм	2	
49.	Герменевтика	2	
50.	Постструктуралізм та постмодернізм як філософські пошуки поза напрямів	2	

2.2. ПРОГРАМА КУРСУ.

ПЕРША ЧАСТИНА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ФІЛОСОФІЯ «ДОСОКРАТИКІВ»

Тема 1. Вступ до філософії.
Філософія, її історія та місце у системі наук

Традиційні погляди на філософію та її історію. Місце філософії серед інших наук. Філософія як світогляд. Головні проблеми історії філософії як вивчаємої дисципліни. Філософія та релігія. Філософія та міфологія. Головні розділи філософії.

Тема 2. Рання грецька філософія:
народження філософії, мілетська школа

Доба народження філософії. Міфологічна свідомість. Передумови виникнення філософії. Теорії народження філософії. Мілетська школа. Учення Фалеса про воду як основу буття. Анаксимандр та вчення про апейрон. Анаксимен та учення про повітря як буття та життя взагалі.

Тема 3. Рання грецька філософія: піфагорейці,
Геракліт Ефеський, Емпедокл

Піфагорейська школа. Історичні відомості та свідчення. Учення про число як про сутність. Життя та філософія Геракліта Ефеського. Діалектика. Учення про логос та вогонь як першостихію. Емпедокл з Агріенту та його філософія. Учення про чотири початкові стихії. Любов та ворожнеча. Теорія пізнання у Емпедокла.

Тема 4. Рання грецька філософія: елейці, атомісти, Анаксагор

Елейська школа: Ксенофан, Парменід, Зенон, Меліс. Учення Парменіда про Єдине. Онтологія Парменіда. Апорії Зенона та їх доля у подальшій філософії. Атомісти Левкіпп та Демокрит. Атоми та порожність. Учення про природу атомів, Гегель та Лосев про атоми та порожність. Анаксагор та його погляди. Учення про Нус та гомеомерії. Уяви Анаксагору про хаос.

Тема 5. Софісти та Сократ

Загальна характеристика філософії софістів. Протагор та його погляди. Людина як міра усіх речей. Горгій та його погляди на можливості пізнання. Коротка характеристика інших софістів. Життя Сократа та його учні. Література про Сократа. Філософські погляди Сократа. Майевтичний метод розшукування істини. Фронія та її використання Сократом. Знання як благо.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ВИСОКА КЛАСИКА

Тема 6. Філософія Платона

Платон: життя та творчість. Твори Платона. Характер, метод та частини платонівської системи. Діалектика чи учення про ідеї. Фізика Платона. Матерія та Світова Душа. Всесвіт та його частини. Антропологія та етика Платона. Учення Платона про державу. Платон про мистецтво та релігію. Загальна характеристика філософії Платона. Стародавня Академія. Спадщина Платона у історії філософії.

Тема 7. Філософія Аристотеля

Життя Аристотеля. Твори Аристотеля. Загальний вступ до філософії Аристотеля. Логіка Аристотеля. Метафізика Аристотеля. Фізика Аристотеля та його погляди на всесвіт: матерія та форма, учення про чотири причини, першодвигун та ін. Людина у філософії Аристотеля, учення про душу. Етичні та політичні погляди Аристотеля. Вчення Аристотеля про поетику. Поняття катарсису. Риторика Аристотеля. Перипатетична школа.

Тема 8. Філософія еллінізму: сократичні школи

Мегарська школа. Евклід, Ічтій, Евбулід та ін. Незмінні сутності. Абстрактний початок як єдине, що має дійсність. Єдине благо. Кінікі як філософський напрямок. Пошуки блага. Благо як востриманність від бажань. Антісфен та Діоген. Доброчесність як єдина умова блаженства. Школа кіренаїків. Аристип та його послідувачи. Благо як насолода.

Тема 9. Філософія еллінізму: стоїцизм, епікурейство, скептицизм

Стоїчна школа. Учення Зенона Кітионського. Характер та частини учення ранніх стоїків: логіка, фізика, етика. Середня стоя. Пізні стоїки. Епікур та його учення. Система епікурейської філософії. Етика Епікура. Епікурейство у Давньому Римі. Скептицизм.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ПІЗДНЯ АНТИЧНІСТЬ ТА СЕРЕДНЬВІЧЧЯ

Тема 10. Філософія еллінізму: неоплатонізм

Виникнення, характер та розвиток неоплатонізму. Система Плотина. Надпочуттєвий світ. Світ явищ у системі Плотина. Учення Плотина про возвищення у надпочуттєвий світ. Школа Плотина. Порфірій. Ямвліх та його школа. Особливості платонізму Ямвліха. Прокл та остання школа античної традиції. Кінець неоплатонічної філософії.

Тема 11. Загальний огляд філософії античної доби
та перехід до філософії середньовіччя

Загальна характеристика філософії античної доби. Головні етапи розвитку філософії у античності: архаїка та рання класика, висока класика, еллінізм. Антична традиція у подальшому розвитку філософської думки. Основні риси нової, християнської доби. Християнство та античність. Складне відношення раннього християнства до античної філософської спадщини.

Тема 12. Хронологія філософії середньовіччя. Перший етап: філософія гностицизму,
маніхейства та християнських апологетів

Основні етапи середньовічної філософії: апологетика, патристика та схоластика. Східна та західна традиції у середньовічній філософії. Ідеологічна ситуація у сфері релігійних пошуків у I ст. до н.е. – I ст. н.е. Гностицизм та його специфічні риси. Маніхейство. Діяльність та ідейні пошуки християнських апологетів. Загальна характеристика християнства як світогляду. Відношення апологетів до античної філософської спадщини.

Тема 13. Філософія середньовіччя. Другий етап: доба патристики

Патристика: загальна характеристика та головні риси. Сім батьків християнської церкви та філософія християнства як ідеології. Східна патристична традиція: кападокійці. Містичне мислення та раціональна теологія. Корпус ареопагітик. Західна патристика. Аврелій Августин. Вчення про Бога, історію, світ, людину та душу (визначення та свобода волі).

Тема 14. Філософія середньовіччя. Третій етап: Філософія схоластики

Етапи схоластичної філософії. Напередодні схоластики: Ериугена та його учення про розділ природ. Рання схоластика: Ансельм Кентерберійський, зародження реалізму та номіналізму. Абельяр та його пошуки розумної теології. Містичне учення Бернара. Авверойзм та аристотелізм. Висока схоластика: Алфред фон Больштед, Фома Аквінський. Іоан Дунс Скот.

Тема 15. Пізня схоластика та перехід до філософії Відродження

Розквіт номіналізму (Р. Бекон, В. Окам та ін.) та кінець схоластики. Виникнення нових форм відношень раціонального наукового знання та теології. Творчість Мейстера Екхарда та розвиток гуманістичної спрямованості у європейській культурі XIV століття. Особливості Відродження як нової доби у культурі Західної Європи.

ДРУГА ЧАСТИНА

Тема 16. Вступ. Філософія Відродження та Нового часу

Загальні риси світогляду Відродження та Нового часу. Головні проблеми та методи їх розв'язання. Наука та філософія. Філософія і релігія. Проблема гуманізму як елемента філософського світогляду. Основні етапи розвитку філософської думки цього періоду. Джерела.

Тема 17. Філософія Ренесансу

Відродження у Італії, Франції, Англії та Німеччині. Ідейні джерела філософії Відродження. Основні проблеми філософії того часу та їх розв'язання у головних представників: М.

Кузанський, Л. Валла, Піко дела Мірандола, Леонардо да Вінчі, П. Помпонаці, М. Фічіно, Дж. Бруно та інші. Метафізика, соціальна філософія, методологія, філософія природного права.

Тема 18. Формування нового типу філософії. Ф. Бекон та Т. Гоббс

Загальні біографічні дані Ф. Бекона. Теорія подвійної істини. «Новий органон» та учення про індуктивний метод. Почуття як основа пізнання. Теорія ідолів. Томас Гоббс та його матеріалістичні філософські погляди. Соціальне вчення. «Левіафан» або вчення про державу.

Тема 19. Рене Декарт та картезіанство

Рене Декарт як засновник нового типу філософії. Біографічні дані. Проблема начала та дуалізму. Аналітична геометрія. Вчення про метод. Природжені ідеї. Механіцизм та проблема його переборення. Картезіанство.

Тема 20. Барух Спіноза

Загальні дані о житті та творчості Б. Спінози. Основні характеристики філософського світогляду Б. Спінози. «Етика» та її головні проблеми. Субстанція та її модуси. Проблема пантеїзму. Соціальні та етичні погляди нідерландського філософа. Вплив іудейської традиційної філософії на Б. Спінозу.

Тема 21. Д. Локк та Дж. Берклі

Філософські погляди та світогляд Д. Лока. Сенсуалізм. Критика «природжених ідей» Декарта та його теорії свідомості. Вчення про матерію та первинні й другі якості. Проблема рефлексії, почуттєвих ідей та висновків. Філософія Дж. Берклі. Критика матеріалістичної філософії. Неможливість абстракції. Погляди на матерію. Проблема соліпсизму. Бог як причина.

Тема 22. Г. Лейбніц та Х. Вольф

Загальна характеристика особистості Г. В. Лейбніца та його філософських поглядів. Відкриття у механіці, математиці, природознавстві та праві. Вчення про субстанцію (монаду). Динамічні початки світу. Принцип загального розділу. Поняття «світової гармонії». Поняття простору та часу. Теорія пізнання. Х. Вольф як розповсюджувач філософії Лейбніца та перетворювач її у загальну філософську систему. Вплив Вольфа на науку свого часу.

Тема 23. Д. Юм та школа «загального глузду». Англійський матеріалізм

Загальні біографічні дані про Д. Юма. Скептицизм як головний принцип філософії Д. Юма. Проблема причинності. Асоціація ідей та репрезентативна теорія абстракцій та відношень. Зв'язок з психологією. Шотландська філософська школа «загального глузду» та її головні представники та погляди.

Тема 24. Філософія класицизму

Загальні теоретичні, філософські та естетичні засади класицизму як напрямку естетичної та життєвої думки. Розумність як головний принцип теоретичного класицизму. Суперечність розуму та почуття як основа конфлікту у класицизмі. Зародження естетики як спеціальної науки (А. Баумгартен). Описно-емпірична естетика у Англії (Фр. Хатчесон, Г. Хоум та ін.). Неокласицизм.

Тема 25. Французька філософія XVIII ст.

Філософія Просвітництва: загальна характеристика. Початок формування французької матеріалістичної філософської думки (П. Бейль, Ж. Мельє, Ш. Л. Монтескьє). Основна проблематика та характерні риси філософії головних представників французького Просвітництва (Ф. М. А. Вольтер, Ж. Ж. Руссо, К. А. Гельвецій, Д. Дідро). Енциклопедія та енциклопедисти.

Тема 26. Німецька класична філософія. І. Кант

Діяльна природа пізнання як основна ідея німецької класичної філософії. Основні риси творчої біографії Е. Канта. Докритичний період. Ідейний вплив Ж. Ж. Руссо та Д. Юма. «Коперніканський переворот» І. Канта та його головний сенс. Основні питання, поставлені І. Кантом перед філософією. Критика Кантом матеріалізму, догматичного ідеалізму та скептицизму. «Річ в собі» наріжний камінь кантівського учення про пізнання. Почуттєвість та мишлення. Простір та час як апіорні категорії. Вчення про глузд та розум. Трансцендентальний метод. Трансцендентальна єдність апперцепції. Антіномії чистого розуму.

Тема 27. Етичне та естетичне учення І. Канта

Розрізнення чистого та практичного розуму. Людина як істота двох світів. Природа та свобода. Поняття категоричного імперативу. «Формальний» характер кантівської етики. Протиставлення схильності та долга. Поняття моральної поведінки за Кантом. «Критика здібності судження» як завершення кантівської філософської системи. Естетичне уявлення та доцільність. Галузь природи та галузь свободи. Красота як «морально доброго». Аналітика чудового. Краса як форма суб'єктивної доцільності. Поняття естетичної ідеї. Класифікація мистецтв.

Тема 28. Філософія Г. Фіхте

Вплив кантівської філософії на Фіхте. Період створення «науковченій». Чиста діяльність як початок пізнання. Поняття «Я» у Фіхте. «Я» = «Я». Три принципи пізнавальної діяльності. Активний характер споглядання та часовий характер свідомості. Інтелектуальне споглядання як саморефлексія над діяльністю. Практичне «Я». Воля та інтелект. Від абсолютної діяльності до абсолютного буття. Абсолютне буття та абсолютне знання. Соціальна філософія Фіхте та філософія історії. Свобода як трагічна вина. Сутність права та моралі.

Тема 29. Ф. В. Й. Шеллінг

Основні періоди творчої біографії та філософської еволюції Шеллінга. Натурфілософський період. Природа як продуктивність. Ступіні організації природних утворень (матерія та життя). «Система трансцендентального ідеалізму». Практична філософія. Природа та свобода (мораль та право). Всесвітня історія як відкриття абсолюту. Філософія тотожності. Єдність мислення та буття. Спроби знаходження абсолютної філософської системи. Поняття інтелектуального споглядання. «Філософія мистецтва». Чудове як збіг духовного та матеріального. Єдність краси та добра. Творчість як взаємодія свідомості та непритомного. Міф та художній образ. Символ, схема, алегорія як форми з'єднання загального та особливого. «Філософія прозріння».

Тема 30. Філософія романтизму

Загальні філософські засади романтизму як естетично-художнього та політичного світогляду. Поняття абсолютного суб'єкта. Йенський романтизм (А. та Ф. Шлегелі, раній

Шеллінг). Другий етап розвитку теорії романтизму: гельденберзький, берлінський та швабський романтизм. Романтичний стиль. Критика романтизму у Г. Гегеля.

Тема 31. Філософія Г. В. Ф. Гегеля

Гегелевська філософська система та її місце у класичній філософії. Поєднання учення про субстанцію з ученням про суб'єкта. «Феноменологія духу». Формування діалектико-історичного розуміння свідомості. Свідомість, самосвідомість, розум. Господин та раб. Відчуження. Скінченність людського існування та безкінечність людського пізнання. «Наука логіки». Три форми логічного. Формальна логіка та діалектична логіка. Логіка як система категорій. Триада як принцип логіки. Абсолютна ідея як вихідний пункт та рушійна сила світового прогресу. Філософія духа. Соціальна філософія та історія філософії.

Тема 32. Загальні підсумки філософії Нового часу

Загальний огляд головних тенденцій у філософії Нового часу та динаміка їх розвитку. Механіцизм. Раціоналізм. Альтернативні тенденції: мистицизм, естетизм та інші. Поняття основних періодів розвитку філософії у добу Нового часу. Формування національних особливостей філософської думки та філософського кругозору. Філософія та формування класичних парадигм культурознавства. Роль спадщини філософії Нового часу у сучасному світі.

ТРЕТЯ ЧАСТИНА

Тема 32. Поняття про сучасну добу у філософії

Предмет історії філософії і його головні філософські та методологічні проблеми. Поняття «сучасної західної філософії», її обсяг та хронологічні рамки. Філософія як історія сама себе або історія як філософія, як думка. Проблема демаркації сучасної філософії та філософії класичної.

Тема 32. Філософія Артура Шопенгауера

Головні дати та події життя А. Шопенгауера. Шопенгауер та німецька класична філософія. «Світ як воля та уява»: уява та область її існування, воля та її «ступені об'єктивації». Платонізм у Шопенгауера. Етичне та естетичне вчення Шопенгауера.

Тема 32. С. К'єркегор – передтеча екзистенціального напрямку філософії

Головні події та стадії духовного розвитку С. К'єркегора. Основні проблеми: безумовна свобода особистості та пошук шляхів її знаходження, індивідуальність як антитеза абстрактності й загальності, естетичне/етичне та релігійне як категорії. Проблема пошуку шляху до Бога як проблема екзистенції. Якісна діалектика та діалектика душевних переживань. Знаходження себе як кінцева ціль розвитку.

Тема 32. Гегельянство та марксизм як переосмислення класичної філософії

Взаємовідношення держави та релігії – головне коло питань правих і лівих гегельянців. Гегелевська філософія як раціональна форма богослов'я. Відмова від діалектики. Ранній К. Маркс і ліве гегельянство. Проблеми історії та форм суспільного буття. Категорія «практики»

как фундаментальна. Взаємовідношення форм суспільного виробництва та виробничих відношень (базису) і форм ідеології (надбудови). Проблема особистості в історії і проблема відчуження.

Тема 32. Філософія позитивизму та «другого позитивізму»

Загальна характеристика: відмова від пошуків першопричин, будь-яких субстанціальних початків, скасування метафізики. О. Конт, Д. С. Милль, Г. Спенсер: загальні відомості про їх життя та учення. Ідея стадій розвтку людського суспільства, проблеми індуктивної логіки, ідея суспільної еволюції. Е. Мах и Р. Авенаріус. Емпіріокритицизм. Філософія як чисто описова наука. Програма «очищення досвіду» Р. Авенаріуса: проблема реальності як відчувань. Скасування помилкових уявлень та інтросекцій. «Досвіт» у понятті Е. Маха. Проблема «нейтральних елементів» досвіта. Проблема Я у Е. Маха и Р. Авенаріуса. «Принцип найменшої втрати сили» Р. Авенаріуса і принцип «економії мишлення» Е. Маха.

Тема 32. Неокантианство

Неокантианство як загальний напрямок і ситуація в науці у час його формування. Трансцендентальний метод. Головні напрямки неокантианства. Марбурська школа неокантианства. Переклад трансцендентального синтезу у галузь логіки; відмова від трансцендентальної естетики Канта; центральна проблема – не синтез відчуваного, але виведення змісту науки з першопочатку; скасування «данності; проблема «безкінечномалих» і логічний зміст поняття (Г. Коґен). Філософія П. Наторпа та Е. Касірера. Баденська школа: філософія як наука про належне. В. Віндельбандт та Г. Рікерт: буття як загальна безособиста свідомість; проблеми ґносеології; проблема цінностей як сутності.

Тема 32. «Філософія життя»

Загальна характеристика напрямку. В. Дільтей. Головні проблеми та ідеї: контекстуальність внутрішнього душевного життя; ідея герменевтики та інші. Ф. Ніцше: три головних періода творчості. Теорія пізнання. Переоцінювання всіх цінностей. Ідея вічного повернення. «Воля до влади». Проблема інтерпретації філософської спадщини Ф. Ніцше у ХХ ст. А. Берґсон і взаємовідношення інтелекту та інтуїції. «Тривалість» та її інтерпретації. «Творча еволюція». Г. Зіммель та філософія культури. О. Шпенґлер та «Захід Заходу»: співвідношення культури та цивілізації.

Тема 32. Феноменологічний проект Е. Гуссерля

Психологізм та антипсихологізм у філософії початку ХХ ст. Основні етапи життя і творчості Е. Гуссерля. «Логическі дослідження» – головне коло проблем та рішень: критика психологізму та антипсихологізму, проект чистої логіки; учення про значення, істина як очевидність, учення про метод (ідеююча абстракція) та свідомість (інтенціональність, свідомість як потік феноменів). Феноменологічний проект Е. Гуссерля: праці 1910 – 1920-х гг. Поняття феноменологічної й трансцендентальної редукції. Поняття «феномен»: шари феномена, «значення» як конституюване відношення до об'єкта. Трансцендентальний суб'єкт. «Ноема» і «ноезіс». Проблема інтерсуб'єктивності та її вирішення Е. Гуссерлем. Пізній Е. Гуссерль: проблематика «Кризису...». Поняття «історизму» та «життєвого світу». Доля учення Е. Гуссерля.

Тема 32. Американський праґматизм. Неогегельянство

Загальна характеристика праґматизму. Основні представники американського праґматизму: Ч. С. Пірс (онтологія, космологія, логіка и математична логіка, семіотика, етика). У. Джемс (свідомість як потік, дослідження форм релігійного досвіду), Д. Дьюї

(інструменталізм, категорія досвіду, педагогічні праці, практична діяльність). Неогегельянство: загальний характер і області розповсюдження. Неогегельянство в Англії (Ф. Бредлі, Э. Керд, Д. Мак-Таггарт та ін.), в Італії (Б. Кроче та Дж. Джентіле), у Німеччині (Р. Кронера і Г. Глокнера), у Франції (О. Кожев).

Тема 32. Філософія неопозитивізму: логічний позитивізм, аналітична філософія, філософія мови та ін.

Виникнення та розвиток неопозитивізму, його головні характерні риси, коло пошуків, проблем та їх розв'язання. “Віденський гурток” та Берлінського філософського товариства. Львівсько-варшавська школа. Філософський розвиток Л. Вітгенштейну. К. Поппер, Б. Рассел, аналітичний рух у Кембріджі та Оксфорді, філософія повсякденної мови. Концепція розвитку науки Т. Куна. Методологічний плюралізм П. Фейєрабенда.

Тема 32. Екзистенціальна філософія у Німеччині: К. Ясперс, М. Гейдеггер

Головне коло філософських проблем К. Ясперса. Життя як корабельна аварія та крах екзистенції. Вісьовий час та проблема сенсу історії. Життя та філософські пошуки М. Гейдеггера. Проблема метафізики та переосмислення феноменології. “Буття та час”: буття-у-світі, буття-с-іншим, турбота, мужність та страх. Проблема буття та сутності. Праці М. Гейдеггера останніх років.

Тема 32. Екзистенціальна філософія у Франції: А. Камю, Ж. П. Сартр, Г. Марсель та ін.

Специфічні риси французької екзистенціальної філософії. А. Камю и проблема абсурду людського життя. Ж. П. Сартр: проблема буття і Нічого. Проблема іншого, буття-у-собі, буття-для-себе та буття-для-іншого. Екзистенціалізм – це гуманізм. Критика діалектичного розуму. Г. Марсель та проблеми християнського “неосократизму”.

Тема 32. Неотомізм як напрямок у філософії

Християнська філософія у ХХ столітті та її загальні проблеми. Філософія як релігійна ідеологія. Діяльність Ватикану та її вплив на філософську думку. Неосхоластична філософія у Франції: Жак Марітен та Етьєн Жільсон. Томізм як віковична філософія пошука. Людина перед обличчям трансцендентного. Філософія Мартина Бубера (Я і Ти) та Емануеля Левінаса (Я перед ліком Іншого).

Тема 32. Франкфуртська школа

Генезис, розвиток та програма франкфуртської школи. Т. В. Адорно та “Негативна діалектика”. Проблеми “Діалектики Просвітництва” Т. В. Адорно та М. Хоркхаймера. Проблема затміння розуму. Одномірна людина Г. Маркузе та його погляд на можливість нерепресивної цивілізації. Еріх Фромм та проблеми свободи, існування, володіння та буття у соціумі. Моральна філософія Т. В. Адорно та його роботи з естетики. Ю. Хабермас як продовжувач філософської традиції франкфуртської школи.

Тема 32. Структуралізм

Поняття “структура” та його використання у науці та філософії. Клод Леві-Строс та антропологічний структуралізм. Елементарні структури споріднення та структура суспільства. Структура міфа. Ролан Барт та виявлення структурного характеру тексту, письма та ідеології.

Мішель Фуко та структуралізм в історії: епістемологічні структури, “дискурсивні практики”.
Жак Лакан та структуралізм у психоаналізі.

Тема 32. Герменевтика

Філософська герменевтика та її проблеми: що таке герменевтичний круг, “передпоняття”, “передсуди” та інаковість тексту. Інтерпретація як проблема. Історія герменевтики у загальних рисах і пошуки Ганса Георга Гадамера. Теорія “досвіту”. Герменевтика як онтологія – новий рівень розуміння тексту та світа. П. Рікер та подальший розвиток герменевтичної теорії. Конфлікт інтерпретацій.

Тема 32. Постструктуралізм та постмодернізм як філософські пошуки поза напрямів

Особливості позиції постмодернізму в розумінні світу, людини і завдань філософії. Постмодерністська розробка проблеми бажання (Ж.Дельоз, Ф.Гваттарі). Перехід до плюралістичного і толерантного філософствування. Інтегративні тенденції розвитку. Прагнення до комплексного дослідження світу. Проблема раціонального обґрунтування етики за добу науки (К.-О.Апель, Ю.Хабермас). Філософія “деконструкції” Жака Деріда.

3. ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ:

ПЕРША ЧАСТИНА

3.1. Основна:

Підручники:

1. *Жильсон Э.* Философия в Средние века. М.: «Республика», 2004.
2. *Реале Дж., Антисери Д.* Западная философия от истоков до наших дней. Чч. 1 - 2: Античность. Средневековье. СПб.: ТОО ТК “Петрополис”, 1997.
3. *Соколов В. В.* Средневековая философия. М.: Высшая школа, 1979.
4. *Целлер Э.* Очерк истории греческой философии. (Любое издание, например: СПб.: “Алетейя”, 1996.)

Тексти:

1. *Абеляр, Пьер.* История моих бедствий. (Любое издание. Напр.: Петр Абеляр. История моих бедствий. М.: Изд-во АН СССР, 1959. С. 9 – 60.)
2. *Аверинцев С. С.* Греческая «литература» и ближневосточная «словесность» (Противостояние и встреча двух творческих принципов) // Вопросы литературы, 1971, № 8, С. 40 – 68; Сб. Типология и взаимосвязь литератур древнего мира. М., 1971. С. 206 – 266; *Аверинцев С. С.* Риторика и истоки европейской литературной традиции. М., 1996. С. 13 – 77.
3. *Аристотель.* Метафизика. Кн. I. / *Аристотель.* Соч. в 4-х тт. Т. 1. М.: Мысль, 1975. С. 65 – 93.
4. *Аристотель.* Поэтика. (Любое издание, напр.: *Аристотель.* Соч. в 4-х тт. Т. 4. М.: Мысль, 1984. С. 645 – 680.)
5. *Блаженный Августин (Аврелий Августин).* Исповедь. (Любое издание. Напр.: *Блаженный Августин.* Творения. Т. 1. Об истинной религии. СПб.: «АЛЕТЕЙЯ», К.: УЦИММ-Пресс, 1998. С. 469 – 741.)
6. *Дионисий Ареопагит.* Мистическое богословие. (Любое издание. Напр.: Мистическое богословие. К.: Путь к истине, 1991. С. 3 – 10.)
7. Из произведений Фомы Аквинского / *Боргош Ю.* Фома Аквинский. Пер. с польск. М. Гуренко. М.: «Мысль», 1975. С. 141 – 176.
8. *Ксенофонт.* Пир / *Ксенофонт.* Воспоминания о Сократе. М.: Наука, 1993. С. 160 – 196.

9. Материалисты Древней Греции. Собрание текстов Гераклита, Демокрита и Эпикура. М.: Госполитиздат, 1955.
10. Платон. Государство. Кн. 6. / Платон. Соб. соч. в 4-х тт. Т. 3. М.: Мысль, 1994. С. 262 – 295.
11. Платон. Евтифрон / Платон. Соб. соч. в 4-х тт. Т.1. М.: Мысль, 1990. С. 295 – 313.
12. Платон. Пир / Платон. Соб. соч. в 4-х тт. Т. 2. М.: Мысль, 1993. С. 81 –134.
13. Платон. Протагор / Платон. Соб. соч. в 4-х тт. Т.1. М.: Мысль, 1990. С. 418 – 476.
14. Платон. Федр / Платон. Соб. соч. в 4-х тт. Т.2. М.: Мысль, 1993. С. 135 – 191.
15. Сенека. Нравственные письма к Луцилию. Письма 1 - 10. (Любое издание. Например: Сенека. Нравственные письма к Луцилию. Трагедии. М.: Худож. лит., 1986. С. 33 – 50.)
16. Фрагменты ранних греческих философов. Ч. 1. От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики. М.: Наука, 1989.
17. Ямвлих. Теологумены арифметики / Лосев А. Ф. История античной эстетики: Последние века. М.: Искусство, 1988. С. 395 – 419.

Додаткова:

- Аверинцев С. С.* Поэтика ранневизантийской литературы. М., 1977. (Друге видання – 1997.)
- Адо П.* Плотин или Простота взгляда. М.: Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, 1991.
- Антология кинизма. М.: Наука, 1984.
- Ансельм Кентерберрийский.* Сочинения. М.: Канон, 1995.
- Антология мировой философии. Т. 1., Ч. 1, 2. М., 1969.
- Асмус В. Ф.* Платон. М.: Мысль, 1975.
- Блаженный Августин.* Сочинения. Тт. 1-4. СПб: «АЛТЕЙЯ», К.: УЦИММ-Пресс, 1998.
- Творения блаженного Августина Епископа Иппонского.* 2-е изд. Киев, 1901 – 1915, ч. 1 – 8.
- Боргош Ю.* Фома Аквинский. М.: Мысль, 1975.
- Богословие в культуре средневековья. К.: Путь к истине, 1991.
- Быховский Б. Э.* Сигер Брабантский. М.: Мысль, 1979.
- Бычков В. В.* Византийская эстетика. М., 1972.
- Васильева Т. В.* Афинская школа. М.: Наука, 1985.
- Васильева Т. В.* Путь к Платону. М.: Изд-во «Логос», «Прогресс-Традиция», 1990.
- Вернан Ж.-П.* Происхождение древнегреческой мысли. М.: Пргресс, 1988.
- Гегель Г. В. Ф.* Лекции по истории философии, кн. 1 - 3. Соч. Т. IX - XI. М.-Л., 1935. (Окремі видання – СПб: Наука, 1994, 2001.).
- Гомперц Т.* Греческие мыслители. СПб.: “Алетейя”, 1999. Тт. 1 – 2.
- Гуревич А. Я.* Категории средневековой культуры. М., 1972.
- Диоген Лаэртский.* О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. М.: Мысль, 1979.
- Доброхотов А. Л.* Данте Алигьери. М.: Мысль, 1990.
- Доддс Е. Р.* Греки и иррациональное. М.- СПб, 2000.
- Жмудь Л. Я.* Наука, философия и религия в раннем пифагореизме. СПб., 1994.
- Йегер В.* Пайдейя. Т. 1. М.: «Греко-латинский кабинет» Ю. А. Шичалина, 1997; Т. 2, М., 2001.
- Карсавин Л. П.* Культура средних веков. Пг., 1918; К., 1995.
- Кессиди Ф. К.* Гераклит. М. Мысль, 1982.
- Кессиди Ф. К.* Сократ. М. Мысль, 1976.
- Коплстон, Фредерик Чарлз.* История средневековой философии / Пер. с англ. И. Борисовой; Послесл. М. Гарнцева. М.: Энигма, 1997.
- Курантов А. П., Стяжкин Н. И.* Оккам. М.: Мысль, 1978.
- Лосев А. Ф.* Античный космос и современная наука / Лосев А. Ф. Бытие – имя - космос. М.: Мысль, 1993. С. 61 – 612.
- Лосев А. Ф.* Античная мифология в ее историческом развитии. М.1957.; а также см.: Лосев А. Ф. Мифология греков и римлян. М.: Мысль, 1996. С. 5 – 680.
- Лосев А. Ф.* История античной эстетики. Тт. 1 – 8. М., 1963 – 1994.
- Лосев А. Ф.* Критика платонизма у Аристотеля / Лосев А. Ф. Миф – число – сущность. М.: Мысль, 1994. С. 527 – 712.
- Лосев А. Ф.* Очерки античного символизма и мифологии. М.: Мысль, 1993.
- Лосев А. Ф.* Теогония и космогония / Лосев А. Ф. Мифология греков и римлян. М.: Мысль, 1996. С. 681 – 871.
- Лурье С. Я.* Демокрит. Тексты. Перевод. Исследования. Л.: Наука, 1970.

- Майоров Г. Г.* Формирование средневековой философии. Латинская патристика. М.: Мысль, 1979.
- Мамардашвили М. К.* Лекции по античной философии. М.: «Аграф», 1997.
- Плотин.* Сочинения. СПб.: «Алетейя», М.: Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, 1995.
- Плотин.* Эннеады. Ч. 1 – 2. К.: «УЦИММ-Пресс», 1995 - 1996.
- Рассел Б.* История западной философии. М., 1959. (Новосибирск, 1997; М., 2002.) Кн. 1, 2.
- Римские стоики:* Сенека, Эпиктет, Марк Аврелий. М.: Республика, 1995.
- Рожанский И. Д.* Анаксагор. М.: Мысль, 1983
- Рожанский И. Д.* Развитие естествознания в эпоху античности. М.: Наука, 1979.
- Секст Эмпирик.* Соч. в 2-х тт. М.: Мысль, 1976.
- Сенека.* Нравственные письма к Луцилию. Трагедии. М.: Худож. лит., 1986.
- Сенека Л. А.* Философские трактаты. СПб.: «Алетейя», 2001.
- Степанова А. С.* Философия древней Стои. СПб.: «Алетейя», 1995.
- Философская энциклопедия Т. 1 – 5. М., 1960 – 1970. (статті по різним предметам і проблемам античної та середньовічної філософії).
- Фрагменты ранних греческих философов. Ч. 1. М.: Наука, 1989.
- Цицерон.* Философские трактаты. М.: Наука, 1985.
- Эпикур.* Главные мысли / Материалисты Древней Греции. М., 1955. С. 213 – 218.
- Ямвлих Халкидский.* Жизнь Пифагора. М.: Алетейя, 1997.

ДРУГА ЧАСТИНА

Основна:

Підручники:

1. *Нарский И. С.* Западноевропейская философия XIX века. М.: Высшая школа, 1976.
2. *Реале Дж., Антисери Д.* Западная философия от истоков до наших дней. Часть 3. СПб.: ТОО ТК «Петрополис», 1997.
3. *Соколов В. В.* Европейская философия XV – XVII вв. М.: Высшая школа, 1984.

Тексти:

- Беркли Дж.* Трактат о принципах человеческого знания / *Беркли Дж.* Сочинения. М.: Мысль, 1978. С. 149 – 248. *Абеляр П.* История моих бедствий. М.: Изд-во АН СССР, 1959.
- Бурхард Я.* Культура Возрождения в Италии. М.М.: Юрист, 1996. Гл. I. Государство как произведение искусства. С. 8 – 88.
- Гегель Г. В. Ф.* Эстетика Введение., Ч. 1. Введение. / *Гегель Г. В. Ф.* Эстетика. В 4-х тт. Т. 1. М.: Искусство, 1968. С. 7 – 113.
- Декарт Р.* Рассуждение о методе... / *Декарт Р.* Соч. в 2-х тт. Т. 1. М.: Мысль, 1989. С. 250 – 273.
- Макиавелли Н.* Государь. Любое издание (Напр.: *Макиавелли Н.* Избранные сочинения. М., 1982. С.301 – 378.).
- Кант И.* Первое введение в критику способности суждения / *Кант И.* Соч. в 6-ти тт. Т. 5. М.: «Мысль», 1966. С. 99 – 160.
- Шеллинг В. Ф. Й.* Философия искусства. Введение. Ч. I. Раздел 1. / *Шеллинг В. Ф.* Философия искусства. М.: «Мысль», 1966. С. 47 – 87.
- Лейбниц Г.* Монадология / *Лейбниц Г.* Соч. в 4-х тт. Т. 1. М.: Мысль, 1982. С. 413 – 429.
- Шефтсбери.* Моралисты. Философская рапсодия... / *Шефтсбери.* Эстетические опыты. М.: Искусство, 1975. С. 79 – 236.

Додаткова література:

- Английские материалисты XVIII в. Собр. произведений в 3-х тт. М.: Мысль, 1967 – 1968.
- Асмус В. Ф.* Декарт. М.: Молодая гвардия, 1956.
- Асмус В. Ф.* Кант. М., 1973.
- Баскин М. П.* Монтескье. М.: Мысль, 1965; 2-е изд., 1975.
- Бейль П.* Исторический и краткий словарь в 2-х тт. М.: Мысль, 1968.

- Беркли Дж.* Сочинения. М.: Мысль, 1978.
- Беркли Дж.* Алкифрон или Мелкий философ. СПб.: Алетейя, 1996.
- Бёрк Э.* Философское исследование о происхождении наших идей возвышенного и прекрасного. М.: Искусство, 1979.
- Богомолов А. С.* Критика субъективно-идеалистической позиции Джорджа Беркли. М., 1959.
- Богуславский В. М.* Кондильяк. М.: Мысль, 1984.
- Богуславский В. М.* Ламетри. М.: Мысль, 1977.
- Бур М.* Фихте. М.: Мысль, 1965.
- Быховский Б. Э.* Гассенди. М.: Мысль, 1974.
- Быховский Б. Э.* Джордж Беркли. М.: Мысль, 1970.
- Быховский Б. Э.* Фейербах. М.: Мысль, 1967.
- Быховский Б. Э.* Философия Декарта. М., 1940.
- Бэкон Ф.* Соч. в 2-х тт. М.: Мысль, 1971; 2-е изд., 1977 - 1978.
- Вакенродер В.-Г.* Фантазии об искусстве. М.: Искусство, 1977.
- Вёльфлин Г.* Классическое искусство. СПб.: Алетейя, 1997.
- Вёльфлин Г.* Основные понятия истории искусств. Проблема эволюции стиля в новом искусстве. СПб.: Мифрил, 1994.
- Гассенди П.* Соч. в 2-х тт. М.: Мысль, 1966 – 1968.
- Гегель Г. В. Ф.* Соч. М., 1934 – 1959.
- Гегель Г. В. Ф.* Лекции по истории философии: В 3-х тт. СПб.: Наука, 1994.
- Гегель Г. В. Ф.* Эстетика: В 4-х тт. М.: Искусство, 1973 – 1975.
- Гегель Г. В. Ф.* Феноменология духа. СПб.: Наука, 1992.
- Гегель Г. В. Ф.* Энциклопедия философских наук: В 3-х тт. М.: Мысль, 1975 – 1977.
- Гегель Г. В. Ф.* Наука логики: В 3-х тт. М.: Мысль, 1970 – 1972.
- Гегель Г. В. Ф.* Философия религии: В 2-х тт. М.: Мысль, 1976 – 1977.
- Гегель Г. В. Ф.* Работы разных лет: В 2-х тт. М., 1971.
- Гегель Г. В. Ф.* Философия истории. СПб.: Наука, 1993.
- Гегель Г. В. Ф.* Философия права. М.: Мысль, 1990.
- Гельвеций.* Соч. в 2-х тт. М.: Мысль, 1973 - 1974.
- Гете И.-В., Шиллер Ф.* Переписка. В 2-х тт. М.: Искусство, 1988.
- Гоббс Т.* Избр. соч. в 2-х тт. М.: Мысль, 1964; 2-е изд., 1989 – 1991.
- Гольбах П. А.* Избр. соч. в 2-х тт. М.: Мысль, 1963.
- Горфункель А. Х.* Томмазо Компанелла. М.: Мысль, 1969; 2-е изд., 1973.
- Гуковский М. А.* Итальянское Возрождение. Т. 1 – 2. 1-е изд.: Л., 1947; 2-е: М., 1961.
- Гулыга А. В.* Гегель. М.: Молодая гвардия, 1974.
- Гулыга А. В.* Гердер. М.: Мысль, 1964; 2-е изд., 1975.
- Гулыга А.В.* Кант. 2-е изд. М.: Молодая гвардия, 1981.
- Гулыга А.В.* Немецкая классическая философия. М., 1986.
- Гулыга А. В.* Шеллинг. М.: Молодая гвардия, 1976.
- Декарт Р.* Соч. в 2-х тт. М.: Мысль, 1989 - 1991.
- Дидро Д.* Соч. в 2-х тт. М.: Мысль, 1986 – 1991.
- Длугач Т. Б.* Дени Дидро. М.: Мысль, 1975; 2-е изд., 1986.
- Длугач Т. Б.* Подвиг здравого смысла или Рождение идеи суверенной личности (Гольбах, Гельвеций, Руссо). М.: Наука, 1995.
- Заиченко Г. И.* Джон Локк. М.: мысль, 1973; 2-е изд., 1988.
- Зольгер К.-В.-Ф.* Эрвин. М.: Искусство, 1978.
- Кант И.* Собр. соч.: В 6-ти тт. М.: Мысль, 1963 – 1966.
- Кант И.* Собр. соч.: В 8-ми тт. М., 1994.
- Кант И.* Соч. на немецком и русском языках. В 4-х тт. М.: kami, 1994 – 2003.
- Кечекьян С. Ф.* Эстетическое мирозерцание Спинозы. М., 1914.
- Киссель М. А.* Вико. М.: Мысль, 1980.
- Кондильяк, Э. Б. де.* Соч. в 3-х тт. М.: мысль, 1980 – 1983.
- Кочарян М. Т.* Гольбах. М.: Мысль, 1978.
- Кузанский Николай.* Соч. в 2-х тт. М.: Мысль, 1979 – 1980.
- Кузнецов В. Н.* Вольтер. М.: Мысль, 1978.
- Кузнецов Б. Г.* Ньютон. М.: Мысль, 1982.
- Лазарев В. Ф.* Шеллинг. М.: Мысль, 1984.

- Ламетри Ж. О. Сочинения. М.: Мысль, 1976; 2-е изд., 1983.
- Лейбниц Г. Соч. в 4-х тт. М.: Мысль, 1982 - 1989.
- Литературные манифесты западноевропейских романтиков. М.: Изд-во МГУ, 1980.
- Локк Д. Сочинения в 3-х тт. М.: Мысль, 1985 – 1988.
- Лосев А. Ф. Конспект лекций по эстетике Нового времени. Классицизм // Лит. Учеба. 1990. № 4. С. 139 – 150.
- Лосев А. Ф. Эстетика Ренессанса. М.: Мысль, 1978, 1980.
- Ляткер Я. А. Декарт. М.: Мысль, 1975.
- Мандевиль Б. Басня о пчелах. М.: Мысль, 1974.
- Мееровский Б. В. Гоббс. М.: Мысль, 1975.
- Мееровский Б. В. Толанд. М.: Мысль, 1979.
- Нарский И. С. Давид Юм. М.: Мысль, 1973.
- Нарский И. С. Кант. М., 1976.
- Нарский И. С. Готфрид Лейбниц. М.: Мысль, 1972.
- Овсянников М. Ф. Гегель. М.: Мысль, 1971.
- Опыт тысячелетия: Средние века и эпоха Возрождения: Быт, нравы, идеалы. М.: Юрист, 1996.
- Осиновский И. Н. Мор. М.: Мысль, 1984.
- Пановский Э. Ренессанс и «ренессансы» в искусстве Запада. М.: Искусство, 1998.
- Паскаль Б. Мысли. К.: «REFL-book», 1994.
- Паскаль Б. Письма к провинциалу. К.: Port-Royal, 1997.
- Паскаль Б. Трактаты. Полемические сочинения. Письма. К.: Port-Royal, 1997.
- Петрарка Ф. Эстетические фрагменты. М.: Искусство, 1982.
- Соколов В. В. Спиноза. М.: Мысль, 1973; 2-е изд., 1977.
- Спиноза Б. Избранные произведения в 2-х тт. М., 1957.
- Сталь, Ж. О литературе, рассмотренной в связи с общественными установлениями. М.: Искусство, 1989.
- Стрельцова Г. Я. Паскаль. М.: Мысль, 1979.
- Субботин А. Л. Ф. Бэкон. М.: Мысль, 1974.
- Субботин А. Л. Мандевиль. М.: Мысль, 1986.
- Фихте И. Г. Соч. в 2-х тт. СПб.: Мифрил, 1993.
- Фишер К. История новой философии. Т. II. Спиноза, его жизнь, сочинения и учения. СПб., 1906.
- Хатчесон Ф., и др. Эстетика. М.: Искусство, 1973.
- Шеллинг В. Ф. Й. Философия искусства. М.: Мысль, 1968.
- Шеллинг В. Ф. Й. Сочинения в 2 томах. М.: Мысль, 1987 - 1989.
- Шеллинг В. Ф. Й. Философия откровения. Тт. 1 – 2. СПб.: Наука, 2000 – 2002.
- Шеллинг В. Ф. Й. Идеи к философии природы как введение в изучение этой науки. СПб.: Наука, 1998.
- Шлегель Ф. Эстетика. Философия. Критика. В 2-х тт. М.: Искусство, 1983.
- Эстетика немецких романтиков. М.: Искусство, 1987.
- Юм Д. Соч. в 2-х тт. М.: Мысль, 1965.
- Юм Д. Трактат о человеческой природе. Тт. 1 – 3. М.: КАНОН, 1995.

ТРЕТЯ ЧАСТИНА

Основна:

Підручники:

- Буржуазная философия XX века. М.: Политиздат, 1974.
- Буржуазная философия кануна и начала империализма. Учеб. Пособ. Под ред. А. С. Богомолова, Ю. К. Мельвиля, И. С. Нарского. М.: «Высшая школа», 1977.
- Коплстон Ф. История философии. XX век. М.: Центрполиграф, 2002.
- Реале Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Часть 4: От романтизма до наших дней. СПб.: ТОО ТК «Петрополис», 1997.
- Современная буржуазная философия. Учеб. Пособ. Под ред. А. С. Богомолова, Ю. К. Мельвиля, И. С. Нарского. М.: «Высшая школа», 1978.
- Современная западная философия. Словарь. М., 1991.

Тексти:

1. *Витгенштейн Л.* Tractatus logico-philosophicus / *Витгенштейн Л.* Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження. Київ: Основи, 1995; или *Витгенштейн Л.* Логико-философский трактат. М.: Изд-во иностр. лит-ры, 1958; или *Витгенштейн Л.* Логико-философский трактат / *Витгенштейн Л.* Философские работы. Часть 1. М.: «Гнозис», 1994. С. 1 – 73.
2. *Гадамер Х.-Г.* Истина і метод (фрагменти) // Читанка з історії філософії. Книга 6. Зарубіжна філософія ХХ ст. К., 1993. С.196-201.
3. *Гуссерль Э.* Философия как строгая наука. // Логос. М., 1911. Кн. 1; а также: *Гуссерль Э.* Философия как строгая наука. Новочеркасск: «Сагуна», 1994. С. 127 – 174; Труды семинара по герменевтике (Герменеус). Вып. 1. Одесса: Принт Мастер, 1999. С. 255 – 316.
4. *Маркс К.* Тезисы о Фейербахе. / *Маркс К., Энгельс Ф.* Соч. 2-е изд. Т. 3. М., 1955. С. 1 – 4.
5. *Маркс К.* К критике гегелевской философии права. Введение / *Маркс К., Энгельс Ф.* Соч. 2-е изд. Т. 1. М., 1955. С. 414 - 429.
6. *Карнат Р.* Преодоление метафизики логическим анализом языка // Аналитическая философия: становление и развитие. М., 1998. С. 69 – 89.
4. *Кожев А.* Идея смерти в философии Гегеля. – В кн.: Идея смерти в философии Гегеля. М.: «Логос», «Прогресс-традиция», 1998. С. 131 – 201.
5. *Кьеркегор С.* Понятие страха / *Кьеркегор С.* Страх и трепет. М.: Республика, 1993. С. 115 – 248.
6. *Леви-Стросс К.* Структура мифов / *Леви-Стросс К.* Структурная антропология. М., 1983. С. 183 – 207.
7. *Ницше Ф.* Генеалогия морали / *Ницше Ф.* Сочинения в 2-х тт. Т. 2. М.: Мысль, 1990. С. 407 – 524.
8. *Фромм Э.* Бегство от свободы. М.: Прогресс, 1989.
9. *Хайдеггер М.* Исток художественного творения / Зарубежная эстетика и теория литературы XIX – XX вв. М.: Изд-во МГУ, 1987. С. 264 – 312 (а также см. в сборниках работ М. Хайдеггера: *Хайдеггер М.* Работы и размышления разных лет. М.: Гнозис, 1993. С. 47 – 119.)
10. *Шопенгауэр А.* О четверояком корне... Мир как воля и представление. Т. I. М.: «Наука», 1993.
11. *Шопенгауэр А.* Собр. соч. Т. 1. М.: «Московский Клуб», 1992.
12. *Шпенглер О.* Человек и техника. / Культурология. XX век. М.: Юрист, 1995. С. 454 – 494.

3.2. Додаткова:

1. *Адорно Т. В.* Проблемы философии морали. М.: Республика, 2000.
2. Аналитическая философия XX века. М., 1993.
3. *Бакрадзе К. С.* Очерки по истории новейшей и современной буржуазной философии. Тбилиси, 1960.
4. *Барт Р.* Мифологии. М.: Изд-во им. Сабашниковых, 1996.
5. *Бергсон А.* Собр. соч. в 4-х тт. Т. 1. М.: Московский клуб, 1992.
6. *Бергсон А.* Творческая эволюция. М.: «КАНОН-пресс», «Кучково поле», 1998.
7. *Бергсон А.* Два источника морали и религии. М.: «Канон», 1994.
8. *Быховский Б. Э.* Кьеркегор. М.: Мысль, 1971.
9. *Быховский Б. Э.* Шопенгауэр. М.: Мысль, 1975.
10. *Витгенштейн Л.* Философские работы. Часть 1. М.: «Гнозис», 1994.
11. *Гадамер Х.-Г.* Истина и метод. М.: Прогресс, 1988.
12. *Гидденс Э.* Постмодерн // Философия истории. Антология. М., 1995. С.340-347.
13. *Гуссерль Э.* Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии. М.: Дом интеллектуальной книги, 1999.
14. *Гуссерль Э.* Картезианские размышления. СПб: Наука, «Ювента», 1998.
15. *Гуссерль Э.* Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология // Вопросы философии. 1992. № 7; а также: *Гуссерль Э.* Философия как строгая наука. Новочеркасск: «Сагуна», 1994. С. 49 – 100.
16. *Гуссерль Э.* Кризис европейского человечества и философия // Вопросы философии, 1968. № 3. С. 101 – 116; а также: *Гуссерль Э.* Философия как строгая наука. Новочеркасск: «Сагуна», 1994. С. 101 – 126.
17. *Гуссерль Э.* Логические исследования. Т. 1. Спб., 1909; а также: *Гуссерль Э.* Философия как строгая наука. Новочеркасск: «Сагуна», 1994. С. 175 – 353.

18. Гуссерль Э. Феноменология. // Логос. М., 1991. № 1. С. 12 – 21.
19. Делез Ж. Логика смысла. М.: «Раритет», 1998.
20. Делёз Ж. Ницше. СПб.: Аксиома, 1997.
21. Делез Ж. Различие и повторение. СПб: ТОО ТК «Петрополис», 1998.
22. Деррида Ж. О грамматологии. М.: Ad Marginem, 2000.
23. Деррида Ж. Письмо и различие. М.: Академический проект, 2000.
24. Джемс У. Воля к вере. М.: Республика, 1997.
25. Дильтей В. Сущность философии. М.: «Интрада», 2001.
26. Дильтей В. Введение в науки о духе / Дильтей В. Собр. соч. в 6-ти тт. Т. 1. М.: Дом интеллектуальной книги, 2000.
27. Зарубіжна філософія ХХ століття. Читанка з історії філософії. Кн. 6. К., 1993.
28. Зиммель Г. Избранное. Тт. 1 – 2. М.: Юрист, 1996.
29. Камю А. Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство. М.: Политиздат, 1990.
30. Карнап Р. Значение и необходимость. М., 1959.
31. Кассирер Э. Жизнь и учение Канта. СПб.: Университетская книга, 1997.
32. Кассирер Э. Философия символических форм. Тт. 1 – 3. М.; СПб.: Университетская книга, 2002.
33. Киркегор С. Дневник обольстителя. Роман. / «Скандинавия: литературная панорама», вып. 2. М.: Худож. лит., 1991.
34. Киркегор С. Наслаждение и долг. К.: «AirLand», 1994.
35. Кожев А. Идея смерти в философии Гегеля. М.: «Логос», «Прогресс-традиция», 1998.
36. Конт О. Дух позитивной философии. СПб., 2002.
37. Кун Т. Структура научных революций. М., 1977.
38. Кьеркегор С. Страх и трепет. М.: Республика, 1993.
39. Леви-Стросс К. Мифологии. Т. 1 – 3. М.; СПб.: Университетская книга, 1999 – 2000.
40. Леви-Стросс К. Структурная антропология. М., 1983.
41. Ленин В. И. Карл Маркс / Ленин В. И. Полн. Собр. соч. 4-е изд. Т. 21. С. 30 – 62; Философская энциклопедия. Т. 3. М., 1964. С. 300 – 312. Маркс К. К критике гегелевской философии права / Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. Т. 1. М., 1955. С. 219 - 368.
42. Маркс К. К критике политической экономии. Предисловие / Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. Т. 13. С. 5 - 9.
43. Маркузе Г. Одномерный человек. М.: «REFL-book», 1994.
44. Маркузе Г. Эрос и цивилизация. М.: «REFL-book», 1995.
45. Мерло-Понти М. Феноменология восприятия СПб.: «Ювента», 1999.
46. Мир Киркегора: русские и датские интерпретации творчества Сёрена Киркегора. М.: «Ad Marginem», 1994.
47. Мотрошилова Н. В. Принципы и противоречия феноменологической философии. М.: «Высшая школа», 1968.
48. Нарский И. С. Очерки по истории позитивизма. М., 1960.
49. Ницше Ф. Сочинения в 2-х тт. М.: Мысль, 1990.
50. Ницше Ф. Воля к власти: опыт переоценки всех ценностей. М.: «REFL-book», 1994.
51. Ницше Ф. Философия в трагическую эпоху. М.: «REFL-book», 1994.
52. Пирс Ч. С. Начала прагматизма. Т. 1-2. СПб.: Лаборатория метафизических исследований философского факультета СпбГУ; Алетейя, 2000.
53. Поппер К. Логика и рост научного знания. М.: Прогресс, 1983.
54. Постмодернизм и культура. М., 1991.
55. Проблема человека в западной философии. М., 1988.
56. Прехтель П Введение в феноменологию Гуссерля. Томск: Издательство «Водолей», 1999.
57. Пуанкаре А. О науке. М.: Наука, 1983.
58. Рассел Б. Человеческое познание. Его сфера и границы. М., 1957. (или К.,1997).
59. Рассел Б. Философия логического атомизма. Томск: Изд-во «Водолей», 1999.
60. Рассел Б. Шопенгауэр / Рассел Б. История западной философии. Любое издание. Кн. 3. Гл. XXIV.
61. Рейхенбах Г. Философия пространства и времени. М., 1985.
62. Рикер П. Что меня занимает последние 30 лет // Историко-философский ежегодник-1990. М., 1991. С.296-316.
63. Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре. М.: Республика, 1998.
64. Роде П. Сёрен Киркегор. Челябинск: Урал LTD, 1998.

65. *Сартр Ж. П.* Бытие и Ничто. М.: Республика, 2000; також див.: *Ж. П. Сартр.* Буття та Ніщо. К., 2001.
66. *Сартр Ж. П.* Экзистенциализм - это гуманизм. //Сумерки богов. М, 1990.
67. *Слотердайк П.* Критика цинического разума. Екатеринбург: Изд-во Уральского университета, 2001.
68. *Спенсер Г.* Синтетическая философия. К.: «Ника-Центр», «Вист-С», 1997.
69. *Тэн И.* Философия искусства. М.: Республика, 1996.
70. *Фейерабенд П.* Избранные труды по методологии науки. М., 1986.
71. *Фишер К.* Шопенгауэр. М., 1994. (Любое издание.)
72. *Фрейд З.* Будущее одной иллюзии // Вопр. философии № 8, 1988. С.132-136.
73. *Фрейд З.* Введение в психоанализ: Лекции. М., 1991.
74. *Фрейд З.* Тотем и табу. М., 1997 (или любое другое издание).
75. *Фромм Э.* Бегство от свободы; Человек для себя. Мн., 1998.
76. *Фромм Э.* Иметь или быть. М.: Прогресс, 1990.
77. *Фуко М.* Археология знания. К., 1996.
78. *Фуко М.* Слова и вещи. М., 1977; 2-е изд. М., 1993.
79. *Хабермас Ю.* Комунікативна дія і дискурс. В кн.: Першоджерела комунікативної філософії. К., 1996.
80. *Хабермас Ю.* Моральное сознание и коммуникативное действие. СПб.: Наука, 2000.
81. *Хайдеггер М.* Время и бытие. М., 1993.
82. *Хайдеггер М.* Бытие и время. М., 1999; 2-е изд. СПб, 2002.
83. *Хайдеггер М.* Работы и размышления разных лет. М., 1993.
84. *Хоркхаймер М., Адорно Т. В.* Диалектика просвещения. М; СПб.: «Медиум», «Ювента», 1997.
85. *Шарден де Т.* Феномен человека. М.: Наука, 1987.
86. *Шлик М.* Поворот в философии //Аналитическая философия XX века. М., 1993. С.28-33.
87. *Шлик М.* О фундаменте познания //Аналитическая философия XX века. М., 1993. С.33-50.
88. *Шопенгауэр А.* О воле в природе. Мир как воля и представление. Т. II. М.: «Наука», 1993.
89. *Шопенгауэр А.* Свобода воли и нравственность. М.: «Республика», 1992.
90. *Шпенглер О.* Закат Европы. Тт. 1–2. М.: Мысль, 1993 – 1998.
91. *Ясперс К.* Всемирная история философии. Введение. СПб.: Наука, 2000.
92. *Ясперс К.* Смысл и назначение истории. М.: Политиздат, 1991.
93. *Ясперс К.* Современная техника // Новая технократическая волна на Западе. М.: Прогресс, 1988. С. 119-147.

4. ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема	Годи-ни
Частина перша Модуль І. Філософія «досократиків»	
<p style="margin-left: 20px;">1. <u>Філософія, її історія та місце у системі наук</u></p> <hr style="margin-left: 20px;"/> <p style="margin-left: 20px;">Особливості філософського знання. Філософія та наука. Філософія та релігія. Філософія та міфологія. Головні розділи філософії. Погляди на філософію в добу античності. Проблема зародження філософії та деякі варіанти її вирішення.</p>	2

Основна література:

Борхес Х. Л. Тема предателя и героя (Любое издание).

Додаткова література:

Вернан Ж.-П. Происхождение древнегреческой мысли. М.: Прогресс, 1988.

Лосев А. Ф. Античная мифология в ее историческом развитии. М.1957.; а также см.:

Лосев А. Ф. Мифология греков и римлян. М.: Мысль, 1996. С. 5 – 680.

Реале, Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Том 1. Античность. Т. 2. Средневековье. ТОО ТК «Петрополис», 1997.

Фрагменты ранних греческих философов. Ч. 1. От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики. М.: Наука, 1989.

Целлер Э. Очерк истории греческой философии. (Любое издание, например: СПб.: «Алетейя», 1996.)

2. Рання грецька філософія: народження філософії, мілетська школа

2

Аналіз головних понять архаїчної доби: гармонія, ритм, пропорція, симетрія та інш. Зв'язок художньої творчості (архитектури, скульптури, літератури) з філософською думкою у архаїчному світі.

Основна література:

Колтинский Ю. Д. Великое наследие античной Эллады и его значение для современности. 2-е изд., М.: Изобразительное искусство, 1988. С. 90 – 91.

Додаткова література:

Гомперц Т. Греческие мыслители. СПб.: «Алетейя», 1999. Т. 1.

Реале, Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Том 1. Античность. Т. 2. Средневековье. ТОО ТК «Петрополис», 1997.

Фрагменты ранних греческих философов. Ч. 1. От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики. М.: Наука, 1989.

Йегер В. Пайдейя. Т. 1. М.: ГЛК Ю. А. Шичалина, 2001.

Целлер Э. Очерк истории греческой философии. (Любое издание, например: СПб.: «Алетейя», 1996.)

3. Філософія “досократиків”: піфагорейці

2

Аналіз ідеї Піфагору про сутність речі як число. Основні положення трактату Ямвлиха “Теологумени арифметики”. Число як межа безмежного. Число як оформлення безформного. Числа як божественні сутності. Ідея всесвітньої гармонії у Піфагора та її кінець.

Основна література:

Ямвлих. Теологумены арифметики / *Лосев А. Ф.* История античной эстетики: Последние века. М.: Искусство, 1988. С. 395 – 419.

Додаткова література:

Гомперц Т. Греческие мыслители. СПб.: «Алетейя», 1999. Т. 1.

Реале, Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Том 1.

Античность. Т. 2. Средневековье. ТОО ТК «Петрополис», 1997.
Лосев А. Ф. Диалектика числа у Плотина. / *Лосев А. Ф.* Миф – число – сущность. М.: Мысль, 1994. С. 713 – 876.
Фрагменты ранних греческих философов. Ч. 1. От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики. М.: Наука, 1989.
Целлер Э. Очерк истории греческой философии. (Любое издание, например: СПб.: “Алетейя”, 1996.)

4. Філософія “досократиків”: елейці, Емпедокл, атомісти

2

Поняття речі та буття у філософії елейської школи. Робота М. Хайдеггера “Річ” та образ речі у Хайдеггера та ранніх грецьких філософів. Стихійні елементи та їх пластичне оформлення. Ідея розвитку природи та ідея її нерухомості.

Основна література:

Хайдеггер М. Вещь / *Хайдеггер М.* Время и бытие. М.: Республика, 1993. С. 316 – 327.

Додаткова література:

Гомперц Т. Греческие мыслители. СПб.: “Алетейя”, 1999. Т. 1.
Реале, Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Том 1. Античность. Т. 2. Средневековье. ТОО ТК «Петрополис», 1997.
Фрагменты ранних греческих философов. Ч. 1. От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики. М.: Наука, 1989.
Целлер Э. Очерк истории греческой философии. (Любое издание, например: СПб.: “Алетейя”, 1996.)

5. Софісти та Сократ

2

Сократ, його фігура та місце у філософії. Іронія Сократа. Майевтичний метод. Діалектичне розглядання речі у філософії Сократа. “Бенкет” Ксенофонту як приклад розглядання Сократом проблеми. Сократ та його полеміка з софістами.

Основна література:

Платон. Протагор / *Платон.* Соб. соч. в 4-х тт. Т.1. М.: Мысль, 1990. С. 418 – 476.

Додаткова література:

Ксенофонт. Пир / *Ксенофонт.* Воспоминания о Сократе. М.: Наука, 1993. С.160 – 196.
Гомперц Т. Греческие мыслители. СПб.: “Алетейя”, 1999. Т. 1.
Кессиди Ф. К. Сократ. М. Мысль, 1976.
Реале, Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Том 1. Античность. Т. 2. Средневековье. ТОО ТК «Петрополис», 1997.
Фрагменты ранних греческих философов. Ч. 1. От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики. М.: Наука, 1989.
Целлер Э. Очерк истории греческой философии. (Любое издание, например: СПб.: “Алетейя”, 1996.)

Модуль II. Висока класика

6. Філософія Платона

6

Речі та ідеї. Речі як відображення ідей (Міф про печеру у шостій книжці “Держави” Платона). Діалектика ідей. Ідеї як математична межа становлення (на основі аналізу діалогу Платона “Бенкет”). Ідея як породжуюча модель (“Федр” Платона).

Вчення Платона про природу та державу. Естетичні погляди Платона. Мистецтво як “мімесіс”.

Основна література:

Платон. Евтифрон / Платон. Соб. соч. в 4-х тт. Т.1. М.: Мысль, 1990. С. 295 – 313.

Платон. Пир / Платон. Соб. соч. в 4-х тт. Т. 2. М.: Мысль, 1993. С. 81 –134.

Платон. Федр / Платон. Соб. соч. в 4-х тт. Т.2. М.: Мысль, 1993. С. 135 – 191.

Додаткова література:

1. *Виндельбандт В.* Платон. К.: Зовнішторгвидав України, 1993.
2. *Гомперц Т.* Греческие мыслители. СПб.: “Алетейя”, 1999. Т. 2.
3. *Реале, Дж., Антисери Д.* Западная философия от истоков до наших дней. Том 1. Античность. Т. 2. Средневековье. ТОО ТК «Петрополис», 1997.
4. *Целлер Э.* Очерк истории греческой философии. (Любое издание, например: СПб.: “Алетейя”, 1996.)

7. Філософія Аристотеля

4

Аристотель та головні проблеми його “Метафізики”. Критика платоновських ідей. Природа пізнання та існування речей. Матерія та форма. Учення про чотири причини. Поняття *ентелехії*. Першедвигун та першоматерія. Учення Аристотеля про людину та державу. Етика Аристотеля.

Теорія естетики Аристотеля. Поняття “*катарсису*”. Погляди Аристотеля на мистецтво.

Основна література:

Аристотель. Метафизика. Кн. I. / Аристотель. Соч. в 4-х тт. Т. 1. М.: Мысль, 1975. С. 65 – 93.

Аристотель. Поэтика. (Любое издание, напр.: Аристотель. Соч. в 4-х тт. Т. 4. М.: Мысль, 1984. С. 645 – 680.)

Додаткова література:

Гомперц Т. Греческие мыслители. СПб.: “Алетейя”, 1999. Т. 2.

Реале, Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Том 1. Античность. Т. 2. Средневековье. ТОО ТК «Петрополис», 1997.

Целлер Э. Очерк истории греческой философии. (Любое издание, например: СПб.: “Алетейя”, 1996.)

Модуль III. Піздня античність та серньовіччя

8. Сократичні школи

2

Поняття “благо” та його різні тлумачення у представників “сократичних” шкіл: кініків, мегариків, кіренаїків. Поняття “блага” у Сократа (на основі аналізу поняття “добродетності” у “Евтифроні” Платона). Класичні поняття та їх посткласичні тлумачення.

Основна література:

Платон. Государство. Кн. 6. / Платон. Соб. соч. в 4-х тт. Т. 3. М.: Мысль, 1994. С. 262 – 295.

Додаткова література:

Диоген Синопский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. М.: Мысль, 1979.

Реале, Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Том 1. Античность. Т. 2. Средневековье. ТОО ТК «Петрополис», 1997.

Фрагменты ранних греческих философов. Ч. 1. От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики. М.: Наука, 1989.

Целлер Э. Очерк истории греческой философии. (Любое издание, например: СПб.: “Алетейя”, 1996.)

9. Філософія еллінізму: стоїцизм, епікурейство, скептицизм

2

Загальна характеристика філософії доби еллінізму: коло питань та пошуків відповідей на них. Стицизм та його опонент – епікурейство. Погляди Епікура на матерію та соціальне існування людини. Етика епікурейства та вульгарні уяви про неї.

Основна література:

1. *Сенека. Нравственные письма к Луцилию. Письма 1 - 10. (Любое издание. Например: Сенека. Нравственные письма к Луцилию. Трагедии. М.: Худож. лит., 1986. С. 33 – 50.)*

2. *Эпикур. Главные мысли / Материалисты Древней Греции. М., 1955. С. 213 – 218.*

Додаткова література:

Реале, Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Том 1. Античность. Т. 2. Средневековье. ТОО ТК «Петрополис», 1997.

Римские стоики: Сенека, Эпиктет, Марк Аврелий. М.: Республика, 1995.

Сенека Л. А. Философские трактаты. СПб.: Алетейя, 2001.

Степанова А. С. Философия древней Стои. СПб.: “Алетейя”, 1995.

Целлер Э. Очерк истории греческой философии. (Любое издание, например: СПб.: “Алетейя”, 1996.)

Цицерон. Философские трактаты. М.: Наука, 1985.

10. Філософія еллінізму: неоплатонізм

2

Загальна характеристика філософії неоплатонізму як останньої великої філософської системи античної доби. Порівняння філософської позиції Плотіна з

філософськими поглядами Платона на матеріалі порівняння “Бенкета” Платона та “Про Ероса” Плотіна. Любов як божество.

Основна література:

Плотин. Об Эросе / Плотин. Сочинения. СПб.: “Алетейя”, М.: Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, 1995. С. 549 – 573; див. також: *Лосев А. Ф. История античной эстетики: Поздний эллинизм.* М.: Искусство, 1980. С. 492 – 512.

Додаткова література:

1. *Адо П.* Плотин или Простота взгляда. М.: Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, 1991.
2. *Реале, Дж., Антисери Д.* Западная философия от истоков до наших дней. Том 1. Античность. Т. 2. Средневековье. ТОО ТК «Петрополис», 1997.
3. *Лосев А. Ф.* История античной эстетики: Поздний эллинизм. М.: Искусство, 1980.
4. *Целлер Э.* Очерк истории греческой философии. (Любое издание, например: СПб.: “Алетейя”, 1996.)

11. Загальний огляд філософії античної доби: підсумки тисячоліття

2

Розвиток філософської думки протягом тисячоліття: головні проблеми та їх рішення. Стиль та погляд як головні складові філософської особливості. Порівняння європейської (грецької та римської) філософії з філософською думкою Близького Сходу.

Основна література:

Аверинцев С. С. Греческая «литература» и ближневосточная «словесность» (Противостояние и встреча двух творческих принципов) // Вопросы литературы, 1971, № 8, С. 40 – 68; Сб. Типология и взаимосвязь литератур древнего мира. М., 1971. С. 206 – 266; *Аверинцев С. С.* Риторика и истоки европейской литературной традиции. М., 1996. С. 13 – 77.

Додаткова література:

1. *Коплстон, Фредерик Чарлз.* История средневековой философии / Пер. с англ. И. Борисовой; Послесл. М. Гарнцева. М.: Энигма, 1997.
2. *Реале, Дж., Антисери Д.* Западная философия от истоков до наших дней. Том 1. Античность. Т. 2. Средневековье. ТОО ТК «Петрополис», 1997.
3. *Целлер Э.* Очерк истории греческой философии. (Любое издание, например: СПб.: “Алетейя”, 1996.)

12. Християнські апологети та початок християнської філософії

2

Складне відношення перших християн до античної філософської спадщини. Богословські рукописи як філософські твори. Вплив античної філософії на християнську релігійну думку. Головні поняття середньовічної християнської філософії. Теологія та філософія.

Основна література:

Дионисий Ареопагит. Мистическое богословие. (Любое издание. Напр.: Мистическое богословие. К.: Путь к истине, 1991. С. 3 – 10.)

Додаткова література:

- Гуревич А. Я.* Категории средневековой культуры. М., 1972.
Коплстон, Фредерик Чарлз. История средневековой философии / Пер. с англ. И. Борисовой; Послесл. М. Гарнцева. М.: Энигма, 1997.
Реале, Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Том 1. Античность. Т. 2. Средневековье. ТОО ТК «Петрополис», 1997.
Соколов В. В. Средневековая философия: Учеб. Пособие для филос. фак. И отделений ун-тов. М.: Высш. школа, 1979.

13. Патристика: філософський ракурс

2

Головні філософські проблеми доби патристики: тринітарна проблема, проблема існування зла, свобода волі та передвизначення. Людина та її існування. Знаходження Бога та життя у Ньому, згідно з уявами батьків церкви – єдність фізики, логіки, етики та естетики. Сучасний аналіз середньовічних уявлень про необхідність релігійної філософії.

Основна література:

Абеляр, Пьер. История моих бедствий. (Любое издание. Напр.: Петр Абеляр. История моих бедствий. М.: Изд-во АН СССР, 1959. С. 9 – 60.)

Додаткова література:

- Реале, Дж., Антисери Д.* Западная философия от истоков до наших дней. Том 1. Античность. Т. 2. Средневековье. ТОО ТК «Петрополис», 1997.
Карсавин Л. П. Культура средних веков. Пг., 1918; К., 1995.
Коплстон, Фредерик Чарлз. История средневековой философии / Пер. с англ. И. Борисовой; Послесл. М. Гарнцева. М.: Энигма, 1997.
Майоров Г. Г. Формирование средневековой философии. Латинская патристика. М.: Мысль, 1979.
Соколов В. В. Средневековая философия: Учеб. Пособие для филос. фак. и отделений ун-тов. М.: Высш. школа, 1979.

14. Схоластика

2

Головні проблеми філософії доби схоластики: проблема універсалій, проблема раціонального та ірраціонального пізнання світу, проблема свободи волі та існування зла. Проблема доказів існування Бога. Проблема засвоєння філософської спадщини Аристотеля: авероїзм та томізм.

Зарадження нової доби – доби гуманізма.

Основна література:

Из произведений Фомы Аквинского / *Боргош Ю.* Фома Аквинский. М.: «Мысль», 1975. С. 141 – 176.

Додаткова література:

- Богословие в культуре средневековья. К., 1992.
Боргош Ю. Фома Аквинский. М.: Мысль, 1975.

- Коплстон, Фредерик Чарлз.* История средневековой философии / Пер. с англ. И. Борисовой; Послесл. М. Гарнцева. М.: Энигма, 1997.
- Реале, Дж., Антисери Д.* Западная философия от истоков до наших дней. Том 1. Античность. Т. 2. Средневековье. ТОО ТК «Петрополис», 1997.
- Соколов В. В.* Средневековая философия: Учеб. Пособие для филос. фак. И отделений ун-тов. М.: Высш. школа, 1979.
- Хейзинга Й.* Осень Средневековья. М.: Наука, 1988.

Частина друга

1. Філософія Ренесансу

2

Середньовіччя та Ренесанс: проблема співвідношення. Життя, людина та держава як твори мистецтва. Держава та людина. Поняття Бога та проблема моралі. Проблема особистості як одна з центральних проблем доби. Н. Макиавеллі та його погляди на державу та людське суспільство.

Основна література:

1. *Бурхард Я.* Культура Возрождения в Италии. М.М.: Юрист, 1996. Гл. I. Государство как произведение искусства. С. 8 – 88.
2. *Макиавелли Н.* Государь. Любое издание (Напр.: *Макиавелли Н.* Избранные сочинения. М., 1982. С.301 – 378.).

Додаткова література:

- Гуковский М. А.* Итальянское Возрождение. Т. 1 – 2. 1-е изд.: Л., 1947; 2-е: М., 1961.
- Лосев А. Ф.* Эстетика Ренессанса. М.: Мысль, 1978, 1980.
- Опыт тысячелетия: Средние века и эпоха Возрождения: Быт, нравы, идеалы. М.: Юрист, 1996.
- Пановский Э.* Ренессанс и «ренессансы» в искусстве Запада. М.: Искусство, 1998.

2. Рене Декарт та картезіанство

2

Декарт про вихідні положення свого філософського становлення. Учення про метод. Основні правила методу Декарта. Обґрунтування Декартом необхідності сумнівів що до існування світу та будь-яких речей. *Cogito ergo sum* та його місце у шляхах роздумів Декарта. Доказ існування Бога та його наслідки для філософії Декарта.

Основна література:

- Декарт Р.* Рассуждение о методе... / *Декарт Р.* Соч. в 2-х тт. Т. 1. М.: Мысль, 1989. С. 250 – 273.

Додаткова література:

1. *Декарт Р.* Соч. в 2-х тт. М.: Мысль, 1989 - 1991.
2. *Асмус В. Ф.* Декарт. М.: Молодая гвардия, 1956.
3. *Быховский Б. Э.* Философия Декарта. М., 1940.
4. *Ляткер Я. А.* Декарт. М.: Мысль, 1975.

3. Барух Спіноза

2

Головні проблеми та задачі «Етики» Б. Спінози. Проблема співвідношення

субстанції та модусів. Порівняльний аналіз раціоналізму Декарта та Спінози. Методологія та проблема пошуків істини. Пантеїзм Спінози як філософська проблема сучасності.

Основна література:

Спіноза Б. Етика / Спіноза Б. Избранные произведения в 2-х тт. Т. 1. М., 1957. С. 359 – 618. (Чи будь-яке інше видання)

Додаткова література:

Спіноза Б. Избранные произведения в 2-х тт. М., 1957.

Соколов В. В. Спиноза. М.: Мысль, 1973.

Кечекьян С. Ф. Эстетическое мирозерцание Спинозы. М., 1914.

Фишер К. История новой философии. Т. II. Спиноза, его жизнь, сочинения и учения. СПб., 1906.

4. Д. Локк та Дж. Берклі

2

Дж. Берклі та проблема скасування матеріалізму. Аргументація Берклі versus Д. Локка. Проблема буття та сприяння за Дж. Берклі. Проблема соліпсизму. Місце Бога у концепції Дж. Берклі та його необхідність.

Основна література:

Беркли Дж. Трактат о принципах человеческого знания / Беркли Дж. Сочинения. М.: Мысль, 1978. С. 149 – 248.

Додаткова література:

Беркли Дж. Сочинения. М.: Мысль, 1978.

Беркли Дж. Алкифрон или Мелкий философ. СПб.: Алетейя, 1996.

Локк Д. Сочинения в 3-х тт. М.: Мысль, 1985 – 1988.

Быховский Б. Э. Джордж Беркли. М.: Мысль, 1970.

Богомолов А. С. Критика субъективно-идеалистической позиции Джорджа Беркли. М., 1959.

5. Г. Лейбніц та Х. Вольф

2

Лейбніц та монологія як картина світу. Характеристика монади. Особливість як невід'ємна якість кожної монади. Проблема зв'язку між монадами. Принцип «передумовленої гармонії» та його сильні та слабкі сторони. Механіцизм Лейбніца як проблема.

Основна література:

Лейбниц Г. Монадология / Лейбниц Г. Соч. в 4-х тт. Т. 1. М.: Мысль, 1982. С. 413 – 429.

Додаткова література:

Лейбниц Г. Соч. в 4-х тт. Т. 1. М.: Мысль, 1982.

Нарский И. С. Готфрид Лейбниц. М.: Мысль, 1972.

6. Філософія класицизму та естетизму

2

Проблема співвідношення моралі та естетики у філософських поглядах Шефтсбері та Хатчесона. Особлива природа естетичного. Місце естетичного у суспільстві та світі в цілому. Природно красиве та інші види краси. Естетизм як філософський та життєвий принцип.

Основна література:

Шефтсбері. Моралисты. Философская рапсодия... / *Шефтсбері.*
Эстетические опыты. М.: Искусство, 1975. С. 79 – 236.

Додаткова література:

Бёрк Э. Философское исследование о происхождении наших идей возвышенного и прекрасного. М.: Искусство, 1979.
Вельфлин. Классическое искусство. СПб.: Алетейя, 1997.
Хатчесон Ф., и др. Эстетика. М.: Искусство, 1973.
Лосев А. Ф. Конспект лекций по эстетике Нового времени. Классицизм // Лит. Учеба. 1990. № 4. С. 139 – 150.

7. Етичне та естетичне учення І. Канта

2

Вихідні установи філософії І. Канта. Феноменальний та ноуменальний світи. Трансцендентальний метод І. Канта. Учення про розум та розсудок.

Аналітика чудового у І. Канта. Характер естетичного судження. Красота як форма суб'єктивної доцільності. Учення про ідеал. Поняття підвищеного за Кантом.

Основна література:

Кант И. Первое введение в критику способности суждения / *Кант И.* Соч. в 6-ти тт. Т. 5. М.: «Мысль», 1966. С. 99 – 160.

Додаткова література:

Кант И. Критика способностей суждения / *Кант И.* Собр. соч.: В 6-ти тт. Т. 5. М., 1966; *Кант И.* Собр. соч.: В 8-ми тт. Т. 5. М., 1994.
Кант И. Наблюдения над чувством прекрасного и возвышенного / *Кант И.* Собр. соч.: В 6-ти тт. Т. 2. М., 1964; *Кант И.* Собр. соч.: В 8-ми тт. Т. 2. М., 1994.
Асмус В. Ф. Кант. М., 1973.
Гулыга А.В. Кант. 2-е изд. М., 1981.
Гулыга А.В. Немецкая классическая философия. М., 1986.
Нарский И. С. Кант. М., 1976.

8. Ф. В. Й. Шеллінг

4

Проблема чудового як збіга духовного та матеріального. Едність краси та добра. Творчість як взаємодія свідомості та непритомного. Міф та художній образ. Символ, схема, алегорія як форми з'єднання загального та особливого.

Основна література:

Шеллинг В. Ф. Й. Философия искусства. Введение. Ч. I. Раздел 1. / *Шеллинг В.*

Ф. Философия искусства. М.: Мысль, 1966. С. 47 – 87.

Додаткова література:

- Шеллинг В. Ф. Й. Философия искусства. М.: Мысль, 1968.
Шеллинг В. Ф. Й. Сочинения в 2 томах. М.: Мысль, 1987 - 1989.
Шеллинг В. Ф. Й. Философия откровения. Тт. 1 – 2. СПб.: Наука, 2000 – 2002.
Шеллинг В. Ф. Й. Идеи к философии природы как введение в изучение этой науки. СПб.: Наука, 1998.
Гулыга А. В. Шеллинг. М.: Молодая гвардия, 1976.
Лазарев В. Ф. Шеллинг. М.: Мысль, 1984.

9. Філософія Г. В. Ф. Гегеля

4

Діалектичний метод Гегеля та естетика. Світовий розум та дух. Суб'єктивний, об'єктивний та абсолютний дух за Гегелем. Проблема кінечності людини та безкінечності людського пізнання.

Красота як почуттєва форма істини. Три доби розвитку мистецтва. Гегелівська характеристика видів мистецтва. Гегель та романтизм. Теорія естетичного ідеалу та ідеї за Гегелем.

Основна література:

- Гегель Г. В. Ф. Эстетика Введение., Ч. 1. Введение. / Гегель Г. В. Ф. Эстетика. В 4-х тт. Т. 1. М.: Искусство, 1968. С. 7 – 113.

Додаткова література:

- Гегель Г. В. Ф. Лекции по истории философии: В 3-х тт. СПб.: Наука, 1994.
Гегель Г. В. Ф. Эстетика: В 4-х тт. М.: Искусство, 1973 – 1975.
Гегель Г. В. Ф. Феноменология духа. СПб.: Наука, 1992.
Гегель Г. В. Ф. Энциклопедия философских наук: В 3-х тт. М.: Мысль, 1975 – 1977.
Гегель Г. В. Ф. Наука логики: В 3-х тт. М.: Мысль, 1970 – 1972.
Гегель Г. В. Ф. Философия истории. СПб.: Наука, 1993.
Гулыга А. В. Гегель. М.: Молодая гвардия, 1974.
Овсянников М. Ф. Гегель. М.: Мысль, 1971.

Частина третя

1. Філософія Артура Шопенгауера. Світ як уява. Світ як воля. (Перший том «Світа як волі та уяви»).

2

Проблема взаємовідношення об'єкта та суб'єкта. Уявлення інтуїтивні та абстрактні. Галузь існування відношення причини до дії – тільки між об'єктами, но не між об'єктом і суб'єктом. Відчуття як негативне поняття. Уявлення як сфера раціонального.

Недостатність поняття світу *зовні*. Телесність як умова можливості виявлення волі суб'єктом. Безпосередність виявлення волі. Загальна характеристика волі. Відсутність форм у волі. Ступені об'єктивації волі. Ірраціональність волі.

Основна література:

1. *Шопенгауэр А.* Собр. соч. в 6-ти тт. М.: ТЕРРА – Книжный клуб, Республика, 1999 – 2001. Т. 1.

2. *Шопенгауэр А.* О четвероюком корне... Мир как воля и представление. Т. I. М.: «Наука», 1993. С. 125 – 286.
3. *Шопенгауэр А.* Собр. соч. Т. 1. М.: «Московский Клуб», 1992. С. 37 – 126. С. 37 – 184.

Додаткова література:

- Быховский Б. Э.* Шопенгауэр. М.: Мысль, 1975.
- Рассел Б.* Шопенгауэр / *Рассел Б.* История западной философии. Любое издание. Кн. 3. Гл. XXIV.
- Реале Д., Антисери Д.* Западная философия от истоков до наших дней. Т. 4. От романтизма до наших дней. СПб., 1997. Ч. 4. Гл. 5, § 4.
- Фишер К.* Шопенгауэр. М., 1994. (Любое издание.)
- Шопенгауэр А.* Полное собрание сочинений. М., 1900 – 1910.
- Шопенгауэр А.* О воле в природе. Мир как воля и представление. Т. II. М.: «Наука», 1993. С. 6 – 110.
- Шопенгауэр А.* Свобода воли и нравственность. М.: «Республика», 1992.

2. С. К'єркегор – передтеча екзистенціального напрямку у філософ.

2

Поняття гріха та категорії його розглядання. Індивід та рід – їх совідношення і взаємозв'язок. Сексуальність як умова історії. Греховність в історії та історичний розвиток людини. Вічність та час. Страх як присутність/виявлення духовного у особистості. Виновність та доля. Страх-перед та страх, свобода й вина. Страх як умова можливості свободи.

Основна література:

- К'єркегор С.* Понятие страха / *К'єркегор С.* Страх и трепет. М.: Республика, 1993. С. 115 – 248.

Додаткова література:

- Гайденко П. П.* Трагедия эстетизма. М.: «Искусство», 1970.
- Роде П.* Сёрен Киркегор. Челябинск: Урал LTD, 1998.
- Тиллих П.* Киркегор как экзистенциальный мыслитель. / *Тиллих П.* Избранное. Теология культуры. М.: «Юрист», 1995.
- Шестов Л.* Киркегард и экзистенциальная философия. М.: «Прогресс» - «Гнозис», 1992.

4. Гегельянство та марксизм як переосмислення класичної філософії.

2

Проблема суб'єкта та об'єкта у Маркса. Дійсність та її розвиток, діяльна сторона буття. Гражданське суспільство та людське суспільство. Проблеми розуміння та інтерпретації історії. Теорія і практика: їх взаємовідношення і характер розвитку. Проблема практики і людської особистості.

Основна література:

1. *Маркс К.* Тезисы о Фейербахе. / *Маркс К., Энгельс Ф.* Соч. 2-е изд. Т. 3. М., 1955. С. 1 – 4.
2. *Маркс К.* К критике гегелевской философии права. Введение / *Маркс К., Энгельс Ф.* Соч. 2-е изд. Т. 1. М., 1955. С. 414 - 429.

Додаткова література:

Маркс К. К критике гегелевской философии права / *Маркс К., Энгельс Ф.* Соч. 2-е изд. Т. 1. М., 1955. С. 219 - 368.
Маркс К. К критике политической экономии. Предисловие / *Маркс К., Энгельс Ф.* Соч. 2-е изд. Т. 13. С. 5 - 9.
Реале Д., Антисери Д. От гегельянства к марксизму. Возникновение и развитие марксизма./ *Реале Д., Антисери Д.* Западная философия от истоков до наших дней. Т. 4. От романтизма до наших дней. СПб., 1997. Ч. 3. С. 111 – 133.
Ленин В. И. Карл Маркс / *Ленин В. И.* Полн. Собр. соч. 4-е изд. Т. 21. С. 30 – 62; Философская энциклопедия. Т. 3. М., 1964. С. 300 – 312.

6. «Філософія життя».

4

Ми чужі собі, наш скарб – пізнання. Земне походження моралі. Справедливість як результат рівності сил. Англійські психологи: добро – з неогоїстичних вчинків. «Повстання рабів в моралі». Поняття *ressentiment*. «Білокура бестія». Культура як «введення домашньої тварини з людини». Мораль як маска для боязливості та слабкодушества. «Вина» - з економічних відношень, як «борг». Кара як засіб утримання громади. Право як обмеження помсти (реактивних сил) громади. Кара: процедура та ціль.

Основна література:

Ницше Ф. Генеалогія моралі / *Ницше Ф.* Сочинения в 2-х тт. Т. 2. М.: Мысль, 1990. С. 407 – 524. (Також будь-яке інше видання).

Додаткова література:

Богомолов А. С. «Философия жизни» в Германии / Буржуазная философия кануна и начала империализма. Под ред. А.С.Богомолова, Ю.К.Мельвиля, И.С.Нарского. М.: «Выш. школа», 1977. С. 164 – 212.
Делёз Ж. Ницше. СПб.: Аксиома, 1997.
Реале Д., Антисери Д. Ницше. Верность земному и переоценка всех ценностей / *Реале Д., Антисери Д.* Западная философия от истоков до наших дней. Т. 4. От романтизма до наших дней. СПб., 1997. Ч. 8. Гл. 11. С. 265 – 277.
Юнгер Ф. Ницше М.: Праксис, 2001.

7. Феноменологічний проект Е. Гуссерля.

2

Що уявляє собою натуралістична філософія? Критика засад натуралізму. Свідомість та її відношення до буття у теорії пізнання. Сутність та предметності свідомості як засіб даності буття. Філософія (феноменологія) та психологія. Научна філософія та філософія світогляду. Історичні філософії та феноменологія.

Феноменологічна психологія. Феноменолого-психологічна й ейдетична редукції. Трансцендентальна феноменологія. Феноменологія. Універсальна наука.

Основна література:

Гуссерль Э. Философия как строгая наука. // Логос. М., 1911. Кн. 1; а также: *Гуссерль Э.* Философия как строгая наука. Новочеркасск: «Сагуна», 1994. С. 127 – 174; Труды семинара по герменевтике (Герменеус). Вып. 1. Одесса: Принт Мастер, 1999. С. 255 – 316.

Додаткова література:

Гуссерль Э. Логические исследования. Т. 1. Спб., 1909; а также: *Гуссерль Э.*

Философия как строгая наука. Новочеркасск: «Сагуна», 1994. С. 175 – 353.
 Гуссерль Э. Собрание сочинений. Т. 1. Феноменология внутреннего сознания времени. М.: Издательство «Гнозис», 1994.
 Гуссерль Э. Феноменология. // Логос. М., 1991. № 1. С. 12 – 21.
 Мотрошилова Н. В. Принципы и противоречия феноменологической философии. М.: «Высшая школа», 1968.
 Мотрошилова Н. В. Феноменология / Современная буржуазная философия. М.: «Высшая школа», 1978. С. 211 – 280.
 Прехтль П Введение в феноменологию Гуссерля. Томск: Издательство «Водолей», 1999.
 Реале Д., Антисери Д. Эдмунд Гуссерль и феноменологическое движение / Реале Д., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Т. 4. От романтизма до наших дней. СПб., 1997. Ч. 10. Гл. 20. С. 369 – 385.

8. Неогегельянство.

2

Буття та Суб'єкт. Людина як проблема. Негативність та Смерть. Свобода та Смерть.

Основна література:

Кожев А. Идея смерти в философии Гегеля. – В кн.: Идея смерти в философии Гегеля. М.: «Логос», «Прогресс-традиция», 1998. С. 131 – 201.

Додаткова література:

Кожев А. Идея смерти в философии Гегеля. М.: «Логос», «Прогресс-традиция», 1998.

9. Екзистенціальна філософія у Німеччині: М. Гейдеггер (“Джерело художнього твору”)

2

Проблема зображення у мистецтві. Особлива природа художнього твору. Мова та твір. Твір та істина. Істина та мистецтво. Проблема джерела як методологічна та метафізична. Феноменологічні та екзистенціальні аспекти розглядання творів мистецтва.

Основна література:

Хайдеггер М. Исток художественного творения / Зарубежная эстетика и теория литературы XIX – XX вв. М.: Изд-во МГУ, 1987. С. 264 – 312 (а также см. в сборниках работ М. Хайдеггера: *Хайдеггер М.* Работы и размышления разных лет. М.: Гнозис, 1993. С. 47 – 119.)

Додаткова література:

1. *Хайдеггер М.* Время и бытие. М., 1993.
2. *Хайдеггер М.* Бытие и время. М., 1999; 2-е изд. СПб, 2002.
3. *Хайдеггер М.* Основные проблемы феноменологии. СПб.: Высшая религиозно-философская школа, 2001.
4. *Хайдеггер М.* Положение об основании. СПб., 1999.
5. *Хайдеггер М.* Работы и размышления разных лет. М., 1993.
6. *Херманн Ф.-В. фон.* Понятие феноменологии у Хайдеггера и Гуссерля. Мн.: ПроPILEI, 2000. С. 28 – 73.

<p>10. <u>Філософія неопозитивізму, логічний позитивізм, аналітична філософія, філософія мови та інші напрямки</u></p> <p>Проблема та необхідність скасування метафізики. Приклади метафізичних теорій та метафізичної мови у філософії: М. Гейдеггер. Раціональна та наукова мова як інструмент пізнання. Філософія та наука.</p> <p>Основна література:</p> <p><i>Карнап Р.</i> Преодоление метафизики логическим анализом языка // Аналитическая философия: становление и развитие. М., 1998. С. 69 – 89.</p> <p>Додаткова література:</p> <p><i>Витгенштейн Л.</i> Tractatus logico-philosophicus / <i>Витгенштейн Л.</i> Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження. Київ: Основи, 1995; или <i>Витгенштейн Л.</i> Логико-философский трактат. М.: Изд-во иностр. лит-ры, 1958; или <i>Витгенштейн Л.</i> Логико-философский трактат / <i>Витгенштейн Л.</i> Философские работы. Часть 1. М.: «Гнозис», 1994. С. 1 – 73.</p> <p><i>Рассел Б.</i> Человеческое познание. Его сфера и границы. М., 1957. (или К., 1997).</p> <p><i>Рассел Б.</i> Философия логического атомизма. Томск: Изд-во «Водолей», 1999.</p> <p><i>Рейхенбах Г.</i> Направление времени. М., 1982.</p> <p><i>Рейхенбах Г.</i> Философия пространства и времени. М., 1985.</p> <p><i>Шлик М.</i> Поворот в философии // Аналитическая философия XX века. М., 1993. С. 28-33.</p> <p><i>Шлик М.</i> О фундаменте познания // Аналитическая философия XX века. М., 1993. С. 33-50.</p>	<p>2</p>
--	----------

6. Література для контрольних робіт

для I курсу студентів відділення культурології (заочної форми навчання)

- Ксенофонт. Воспоминания о Сократе / Ксенофонт. Воспоминания о Сократе. М.: «Наука», 1993.
- Марк Аврелий. Наедине с собой / Любое издание. Напр.: Римские стоики: Сенека, Эпиктет, Марк Аврелий. М.: «Республика», 1995. С. 271 – 413.
- Платон. Пир / Любое издание. Напр.: Платон. Собр. соч. Т. 2. М.: «Мысль», 1993. С. 81 – 134.
- Платон. Протагор / Любое издание. Напр.: Платон. Сор. Соч. Т. 1. М.: «Мысль», 1990. С. 418 – 476.
- Платон. Федон / Любое издание. Напр.: Платон. Собр. соч. Т. 2. М.: «Мысль», 1993. С. 7 – 80.
- Луций Анней Сенека. Нравственные письма к Луцилию (Любые тридцать писем по выбору) / Любое издание.
- Луций Анней Сенека. О благодеяниях / Римские стоики: Сенека, Эпиктет, Марк Аврелий. М.: «Республика», 1995. С. 14 - 166.
- Цицерон. О природе богов / Цицерон. Философские трактаты. М.: «Наука», 1985. С. 60 – 190.
- Цицерон. О судьбе / Цицерон. Философские трактаты. М.: «Наука», 1985. С. 299 – 316.
- Эпиктет. В чем наше благо? Избранные мысли нашего мудреца / Любое издание. Напр.: Римские стоики: Сенека, Эпиктет, Марк Аврелий. М.: «Республика», 1995. С. 206 - 251.

для II курсу заочного відділення

- Абеляр П.* История моих бедствий. М.: Изд-во АН СССР, 1959.
- Гегель Г. В. Ф.* Эстетика Введение., Ч. 1. Введение. / *Гегель Г. В. Ф.* Эстетика. В 4-х тт. Т. 1. М.: «Искусство», 1968. С. 7 – 113.
- Декарт Р.* Рассуждение о методе... Ч. 1 – 4./ *Декарт Р.* Соч. в 2-х тт. Е. 1. М.: «Мысль», 1989. С. 250 – 273.
- Жильсон Э.* Разум и Откровение в Средние Века / Богословие в культуре Средневековья. К., 1992. С. 5 – 48.
- Кант И.* Первое введение в критику способности суждения / *Кант И.* Соч. в 6-ти тт. Т. 5. М.: «Мысль», 1966. С. 99 – 160.
- Леви-Стросс К.* Структура мифов / Леви-Стросс К. Структурная антропология. М.: «Наука», 1983. С. 183 – 207.
- Ницше Ф.* К генеалогии морали. Ч. 1 – 2./ *Ницше Ф.* Соч. в 2-х тт. Т. 2. М.: «Мысль», 1990. С. 407 – 471.
- Панофский Э.* Готическая архитектура и схоластика / Богословие в культуре Средневековья. К., 1992. С. 49 – 79.
- Хайдеггер М.* Вещь // *Хайдеггер М.* Время и бытие. М.: «Республика», 1993. С. 316 – 327.
- Шеллинг В. Ф. Й.* Философия искусства. Введение. Ч. I. Раздел 1. / *Шеллинг В. Ф.* Философия искусства. М.: «Мысль», 1966. С. 47 – 87.

7. Питання до заліку.

Поняття філософії. Місце філософії у системі наук.

Предмет історії філософії, його специфіка. Головні спроби систематизації історії філософських напрямків.

Філософська проблематика оповідання Х.Л.Борхесу «Тема зрадника та героя»

Проблема зародження західної філософії. Основні концепції виникнення грецької філософської думки. Філософія та міфологія.

Мілетська школа: Фалес, Анаксимандр, Анаксимен. Основна проблематика і загальна характеристика напрямку

Піфагор та піфагорейці. Учення про число як сутність речей. Учення стосовно гармонії.

Філософія Геракліту. Учення про Логос. Діалектика Геракліту.

Елейська школа: Ксенофан, Парменід, Зенон. Учення про Едине. Виникнення онтології. Проблема апорій Зенона.

Філософія атомістів: Левкіпп и Демокрит. Гегелевське тлумачення проблеми «атомів и порожності» та його аналіз.

Учення Анаксагора. Нус – першопричина руху. Поняття хаоса у Анаксагора. Поняття гомеомерій.

Загальний огляд філософії «досократиків».

Сократ. Його філософія та місце у європейській думці. Коло основних проблем. Доля Сократа.

Сократ. Специфіка майевтичного метода. «Пізнай самого себе». Учення про Благо.

Сократичні школи. Загальна характеристика та аналіз однієї з них на вибір.

Платон, його життя та його філософія. Спадщина Платона та його місце у історії філософії.

Платонівське учення про ідеї. Загальний огляд платонівського ідеалізму.

«Держава» Платона (книга шоста). Міф про печеру. Діалектика ідеї та речі у Платона.
Діалектика ідей.

«Бенкет» Платона. Учення про Ерота. Взаємозв'язок учення про Ерота і учення про ідеї.

«Протагор» Платона. Учення про добродетель. Роль методу у пізнанні і дискусії.

Загальна характеристика філософсько-літературної творчості Платона. Образ Сократа у платоновських діалогах.

Учення Платона про Державу. Соціально-політичні погляди Платона.

Загальна характеристика філософії Аристотеля. Місце Аристотеля у історії світової думки.

Платон і Аристотель. Порівняльний аналіз. Складний характер взаємовідношень їх філософських поглядів. Критика платонізму у Аристотеля.

Філософія Аристотеля. Учення про категорії. Проблема відношення матерії та форми. Учення про першодвигун. Учення про чотири причини.

Постать Аристотеля як систематизатора наук. Відношення Аристотеля до його попередників.

Загальна характеристика класичного періоду грецької філософії.

Філософія еллінізму. Епікур та його школа. Учення Епікура та його попередники серед ранніх філософів. Учення Епікура у Давньому Римі.

Філософія еллінізму. Ранній та пізній стоїцизм. Загальна характеристика напрямлення.
Попередники стоїцизму у ранній грецької філософії.

Філософія еллінізму. Неоплатонізм: проблеми та специфічні риси. Діалектика неоплатоніків.
Свідношення містичного (спекулятивного) і раціонального знання.

Трактат Ямвлиху «Теологумени арифметики»: проблематика, особливості методу, проблема перегляда піфагорейської традиції у неоплатонізмі.

Порівняйте діалог Платона «Бенкет» з трактатом Плотина «Про Ерота». Виділіть основні риси різниці та схожості.

Загальна характеристика античної філософії. Місце античної філософії у історії філософської думки Заходу.

Середньовічна філософія. Проблема співвідношення християнського учення та філософського знання. Складні взаємовідношення перших християн з античними філософами.

Основні етапи розвитку середньовічної філософії: апологетика, патристика, схоластика.
Коротка характеристика кожного з цих етапів.

Проблема познання Бога в середньовічній філософії. Псевдо-Діонісій Ареопагіт та його «Послання до Тимофея».

Головне коло філософських проблем доби християнської патристики. Покажіть на прикладах важливість вирішення будь-якої проблеми того часу.

Західноєвропейська середньовічна схоластика та її місце у загальній історії філософії. Розвиток схоластичної філософії та головні пошуки схоластів.

Основні теоретичні проблеми християнської схоластики: тринітарна проблема, проблема доказу буття Божія, проблема передвизначення і свободи волі.

Ключові проблеми середньовічної думки: історичний та теоретичний план. Розум та прозріння. Реалізм та номіналізм. Проблема природи зла.

Головні риси філософської епохи пізньої схоластики (XIV століття). Елементи гуманістичного знання у рамках традиційного схоластичного світогляду.

7. Питання до іспиту.

1. Загальна характеристика головних напрямків філософської думки доби Відродження та Нового часу.
2. Філософія доби Відродження: загальний огляд та розповідь про одного з представників (за вибором складаючого іспит).
3. Головні проблеми та система поглядів у «Государі» Н. Макіавеллі.
4. Філософські погляди Ф. Бекона: теорія подвійної істини, теорія ідолів, почуття як основа пізнання.
5. «Новий Органон» Ф. Бекона: індуктивний метод та його значення для філософії Нового часу.
6. Т. Гоббс: теорія держави та права. «Левіафан» як метафоричне уявлення держави.
7. Р. Декарт як засновник нового типу філософії. Загальна характеристика філософії та її головні риси.
8. «Роздуми про метод» Рене Декарта: хід пошуків та їх мета.
9. Філософія Баруха (Бенедикта) Спінози: переосмислення картезіанства.
10. «Етика» Б. Спінози: геометричний метод викладення, поняття субстанції та модусів.
11. Сенсуалізм Д. Локка та його погляди на природу людської свідомості та пізнання. Головні пункти критики поглядів Декарта.
12. Критика матеріалістичної філософії у Дж. Берклі. Проблема соліпсизму. Місце Бога у філософії Дж. Берклі.
13. «Про принципи людського знання» Дж. Берклі. Загальний аналіз роботи.
14. Загальна характеристика поглядів Г. Лейбніца. Критика Лейбніцем теорії свідомості Д. Локка. Пошуки Г. Лейбніца у галузі логіки. Критика ньютонівської теорії простору.
15. «Монадологія» Г. Лейбніца: поняття монади, її головні характеристики, поняття «передумовленої гармонії».
16. Шотландська школа «здорового глузду» та коло її проблем та їх вирішення.
17. Скептична філософія Д. Юма. Причинність у Юма та його погляди на людське пізнання.

18. Загальний огляд класицизму як світогляду та стилю у мистецтві. Протистояння розуму та почуття. Зародження естетики та образ античного світу у представників класицизму.
19. Естетизм як філософія: зв'язок між моральним та прекрасним. Природне та естетичне.
20. Аналіз работ одного з представників естетичної думки (Шефтсбері, Ф. Хетчесон чи ін.). (За вибором складаючого іспит).
21. Рання філософія Просвітництва: Ш. Монтесьє, Ламетрі, П. Бейль, Ж. Мельє та ін.
22. Французьке Просвітництво: загальна характеристика. Аналіз поглядів одного з представників Просвітництва у Франції за вибором складаючого іспит (Ж. Ж. Руссо, М. Ф. А. Вольтер, Д. Дідро, А. Гельвечий).
23. Загальна характеристика німецької класичної філософії.
24. Трансцендентальний метод І. Канта та поділ світу на феноменальний та ноуменальний. Априорні категорії та їх місце у філософії Канта. Поняття єдності трансцендентальної аперцепції. Розсудок та розум.
25. Антіномії чистого розуму. Умови можливості метафізики за І. Кантом.
26. Моральне учення І. Канта. Поняття категоричного імперативу. Легальне та моральне – обґрунтувати необхідність їх розділу.
27. Учення І. Канта про естетичні судження. Красота як форма суб'єктивної доцільності. Учення про ідеал. Поняття підвищеного.
28. Філософія Г. Фіхте.
29. Еволюція філософських поглядів Ф. В. Й. Шеллінга.
30. Естетичне учення Шеллінга. Чудове як збіг духовного та матеріального. Єдність краси та добра. Творчість як взаємодія свідомості та непритомного. Міф та художній образ.
31. Філософія романтизму та бунт проти розуму.
32. Діалектичний метод Г. В. Ф. Гегеля. Учення про дух та стадії його утілення у історії та формах існування людства. Поняття світового розуму.
33. Естетичне учення Г. В. Ф. Гегеля. Красота як почуттєва форма істини. Доби розвитку мистецтва. Характеристика видів мистецтва.
34. Поняття сучасної західної філософії: хронологічні кордони, відмітні риси. Класика та сучасність – дві доби у розвитку філософської думки.
35. Філософія А. Шопенгауера: характеристика уяви та волі. Світ як воля та засоби її виявлення у філософії А. Шопенгауера.
36. Етика та естетика А. Шопенгауера.
37. С. К'еркегор та специфічні риси його філософії. Стадії на життєвому шляху. «Якісна» діалектика С. К'еркегора як протиположна гегелівській «кількісній» діалектиці.
38. «Поняття страху» С. К'еркегора. Основні категорії. Страх як можливість свободи.
39. Філософія Гегеля як завершення західної філософської класики. Гегельянство і К. Маркс. Загальна характеристика діалектичного матеріалізму. Поняття «практиці» у філософії К. Маркса. Дійсність та діяльність.

40. Загальна характеристика філософії позитивизма у ХІХ ст.
41. Філософія неокантианства: марбурська і баденська школи.
42. «Філософія життя». Загальний аналіз напрямку та його головних представників. В. Дільтей та проблеми гуманітарного знання.
43. «Філософія життя»: Ф. Ніцше, його ідеї та проблема їх інтерпретації.
44. «Генеалогія моралі» Ф. Ніцше: проблема «добра» і «зла», аналіз категорії *ressentiment*. Проблема «віни» та «кари».
45. «Філософія життя»: А. Бергсон та совідношення у пізнанні розуму та інтуїції.
46. Е. Гуссерль і проблема боротьби психологізму та антипсихологізму в логіці ХІХ – початку ХХ століття. Гуссерлевський проект перетворення філософії у точну науку. Філософія та наука.
47. Феноменологічна філософія Е. Гуссерля. Поняття феномену і його структура. Особливості феноменологічного аналізу свідомості. Поняття інтенціональності як головної характеристики свідомості.
48. Логічний позитивізм як філософська течія та його головні проблеми.
49. Концепція логічного емпіризму як філософська сутність логічного позитивізму. Фізикалізм як мета та метод.
50. Трактатування взаємовідношень науки та філософії у логічному позитивізмі. Принцип верифікації та його роль у демаркації між наукою та філософією. Проблема протокольних речень.
51. Принцип фальсифікації Карла Поппера й його відношення до принципу верифікації. Філософія науки К. Поппера як критичний розвиток неопозитивистської доктрини.
52. Поняття Л. Вітгенштейном задач та методів філософії у “Логіко-філософському трактаті”.
53. Розуміння Л. Вітгенштейном задач філософії у останній період його життя та творчості.
54. Поняття наукової революції та парадигми у концепції Т. Куна.
55. Філософський розвіток Б. Рассела та його головні ідеї – теорія типів, логічний атомізм та ін.
56. Методологічний плюралізм П. Фейєрабенда й проблема взаємовідношень теорії та експерименту (емпіричного знання).
57. Філософія повсякденної мови та базове коло її пошуків та проблем.
58. Філософія екзистенціалізму у Франції та Німеччині. Проблема сутності та існування. Свобода та відповідальність особистості.
59. Поняття “буття”, “сущого”, “екзистенції” у філософії М. Гейдеггера.
60. «Джерело художнього творіння» М. Гейдеггера: аналіз головних положень роботи.
61. Релігійна філософія у ХХ столітті (загальна характеристика).
62. Герменевтика як напрямок у філософії ХХ століття. Поняття герменевтичного кола.
63. Структурна антропологія К. Леві-Строса. Сутність та структура міфа. Поняття діахронії та синхронії у структуралізмі. Принцип бінарних опозицій.

64. Франкфуртська школа: загальна характеристика та історія розвитку.
65. Проблема людини у постструктуралізмі. "Смерть" людини.
66. Археологія знання М. Фуко. Поняття епистеми. Деконструктивізм Ж. Деріда.

8. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ПРИСВОЮВАНИХ СТУДЕНТАМ (Перша частина):

Змістові модулі		Усього балів за теми	Усього балів за модулі
Змістовий модуль I			0 - 30
	Тема 1 – 5	0 - 20	
	Контрольна робота	0 - 10	
Змістовий модуль II			0 - 30
	Тема 5 – 9	0 – 20	
	Контрольна робота	0 - 10	
Змістовий модуль III			0 - 40
	Тема 10 - 15	0 - 20	
Підсумкове оцінювання		0 - 20	

7. ПРАВИЛА ВИСТАВЛЕННЯ РЕЙТИНГУ

1. Рейтинги, як і остаточні відмітки, складаються за результатами діяльності студента на протязі семестру. У відповідності до "Положення про рейтингову систему оцінки знань студентів філософського факультету ОНУ ім. І. І. Мечникова" оцінка знань з дисципліни здійснюється із розрахунку 100 балів.

2. За роботу в семестрі студент може набрати від 0 до 100 балів як суму балів ітогових контролів.

3. Студенту можуть бути нараховані преміальні бали за виконання додаткових видів робіт або знижені бали за порушення дисципліни на заняттях по цій дисципліні.

4. Контрольні заходи, що були пропущені без поважних причин, оцінюються в 0 балів і відробці не підлягають.

5. Написання домашньої контрольної роботи є обов'язковим.

6. Студент, що набрав протягом семестру 30-59 балів, без необхідних попередніх відробок не допускається, або допускається з дозволу декана.

7. Студент, що набрав протягом семестру 80 і більше балів за бажанням, з метою підвищення свого рейтингу за даною дисципліною, може здавати іспит або не здавати іспит і отримати набрану кількість балів як ітогову оцінку.

1. МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

В цілому методи навчання для такого традиційного курсу як «Історія філософії» залишаються традиційними – це лекції та семінари. Лекції здебільшого мають досить традиційну форму, це розповідь із застосуванням дошки та деяких технічних засобів навчання – ілюстрацій, альбомів, карт, схем та ін.

Семінари для другої та третьої частин включають деякі творчі завдання, наприклад, презентації докладів про результати особистих досліджень щодо філософських пошуків митців доби Відродження (друга частина) та сучасності (третья частина).

9. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ:

Оцінювання здійснюється на підставі рівноваги усіх студентів, намагається бути край об'єктивним та відкритим. У будь-якому разі студент може мати пояснення щодо отриманих ним балів. Згідно з наказом Міністра Освіти України (№ 1/9 – 761 від 30.12.2005) кожен студент має право скласти іспит двічі – перший раз викладачу, і другий – комісії для більшої об'єктивності оцінки.

Кінцева оцінка студента складається з суми балів, отриманих на протязі всього семестра та заліка чи іспита наприкінці курсу. Перша частина курсу розділена на три модулі (це стосується тільки денного відділення). На протязі першого модуля студенти можуть отримати 30 балів (20 за плідну участь у семінарах та 10 за контрольну роботу), те ж саме щодо другого модуля, у третьому модулі студенти можуть заробити 40 балів – за участь у семінарах та складаючи залік. У студента немає можливості компенсувати бали, втрачені у першому та другому модулі, у модулі третьому інакше, ніж з дозволу керівництва факультета.

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:

Крім літератури до курсу, що наведена вище на сторінках 18 – 27, слід також вказати

Методичні рекомендації до курсу «Історія західної філософії» для студентів 1 курсу відділення культурології. Одеса, 2004

де наведена вся необхідна інформація для успішного виконання усіх вимог курсу, де є рекомендації як слід готуватися до лекцій та семінарів, дана характеристика додаткової літератури, стисла характеристика курсу в цілому, а також деякі поради до аналізу складних філософських текстів. Разом із програмою ці «Методичні рекомендації» складають цілісну картину курсу.

Крім того, кожен студент на першому занятті отримує стислий опис всього курсу, де є інформація про курс та викладача (викладачів), усіх лекцій та семінарів з датами, темами та завданнями на кожен дату, списком додаткової літератури, інформацією про оцінювання курсу та вказівками як слід писати контрольну роботу.

Деякі обов'язкові, але важкодосяжні тексти також видаються студентам як ксерокопії. Слід додати, що через традиційність даного курсу у бібліотеці існує більш ніж достатньо літератури за предметом (звичайно, для рівня цього курсу).

11. РЕСУРСИ

Курс викладається на основі даної програми, складеної на підставі норм Міністерства Освіти, обговореної та затвердженої на засіданні кафедри філософії природознавчих факультетів та вченої ради філософського факультета.

Усі тексти без винятку, на які спирається цей курс можна знайти у бібліотеці університету чи на сайтах у Internet, наприклад на сайті «Философская библиотека», а також на сайті факультету (www.odessadiogen.org/index) та у електронному вигляді у комп'ютері відповідної кафедри філософії та комп'ютерному класі (там також можна знайти і програму і всі матеріали до курсу).

13. Додатки

Теми контрольних робіт для студентів денної форми навчання (теми контрольних робіт є загальними для усіх студентів групи тому, що ці теми задають лише формальну сторону самої роботи, а стороною змісту є самостійне досліджування спеціальної літератури за предметом):

Самостійний аналіз філософського тексту античної чи середньовічної доби (за вибором студента).

Аналіз складається з двох основних частин: частина перша – це коротка характеристика проблем, яким присвячена аналізуєма робота, та переказ головних ідей щодо вирішення цих проблем, а також загальна оцінка композиційних та інших особливостей аналізуємого тексту. Друга частина починається з виявлення позиції самого автору стосовно матеріалу та проблем дослідження, визначення позитивних боків та недоліків, що властиві аналізуємому твору. Головне, про що слід пам'ятати, при виконанні цієї письмової контрольної роботи, це використання формальних засобів оформлення своїх думок, тобто робота має бути пропорційною, аналіз має бути коротким, але ємним. Робота повинна давати уявлення про здатність студента, по-перше, коректно переказати чужі ідеї, а по-друге, виявити свої думки з цього приводу.

Ессе за порівнянням античного та середньовічного світогляду.

Ця тема передбачає порівняльний аналіз філософії двох різних діб. Мається на увазі порівняння головних проблем та методів їх вирішення у рамках кожного з напрямків (світоглядів), а також, якщо деякі з проблем мають перехрещення, слід дати коротку характеристику особливостям кожного з типів рішень. Порівняльний аналіз також включає в себе авторську думку стосовно предмету аналізу.

Середній обсяг контрольної роботи: чотириста – чотириста п'ятдесят слів, тобто одна сторінка стандартного комп'ютерного набору.

Список спеціальної літератури на засаді якої студент повинен виконати контрольну роботу є список обов'язкової літератури до лекційного курсу (див. Сторінки 12 - 13).